

پنجابی ادب لائبریری

فلور مشینری

ٹیکسٹائل ملز ڈاسٹری

ہو

ساریاں مشیناں دے پڑے

ہور

پٹے وی بلیٹ پیپ

ودھیارتے سستے

صرف ساڈے کولوں مل سکے نہیں

اے رحمان اینڈ کمپنی مشینری وائے

لاہور روڈ

تارکاپتہ "مشینری"

مینجر ماہنامہ پنجابی ادب

وزن ۶۵۲۹۱
۶۲۲۵۰

۲۲ - ۲۲

Handwritten signature or scribble

* حکیم ناصر

* صوفی تبسم

جسبر و ایل نمبر ۲۰۵

پنجابی ادب لاہور

جلد ۱ | نومبر ۱۹۶۰ء | شمارہ ۷

ایڈیٹر

حکیم ناصر

نگران

صوفی تبسم

سلاخہ چندہ	چھ روپے
چھ ماہے	تین روپے
اک پرچہ	دس آنے

(چندہ گھنٹہ دا پتہ ۱۸)

میںچر ماگھنا پنجابی ادب لاہور پوسٹ بکس نمبر ۲۳۳۳ لاہور

محمد عبداللہ پرنٹر پبلشرز نقوش پریس لاہور تھوٹوں چھوڑا کے دفتر ماہنامہ پنجابی ادب ۷۲ ہوتو سنگھ و دست نگر لاہور تھوٹوں

فہرست

پہلی گل
صوف: ناولوں دی کہانی

مانیاں

جنگ

مرد و دھوا

کچ دی گڈی

پارٹی

دیوتا

غزلوں گیت

راست رانی دی سنگدھ

غزل

روشنی

غزل

چٹا کولا

غزل

میں سات تے رب

غزل

گلن بیٹی

غزل

غزل

گیت

ڈونگھیاں رمزوں

ادبی سرگرمیاں

دب

ماہیا

پڑھوں

ڈاک

ادارہ

غلام یعقوب انور ایم۔ اے

قومی پبلشرز

نورجیو ریمان پبلسٹ

پروفیسر سنت سنگھ سیکھوں

صنیعت چودھری

راجندر کور

شوکت علی چودھری

بادامونت

پروفیسر حسین فضل

مومن بیٹ

کیپٹن محمد رمضان تبسم

اختر اسمن

انور ادیب

افضل اسمن

پروفیسر حیات چودھری

پروفیسر سنگھ چند

طالب سالت چودھری

استاد وفانی

حکیم نایب رضوی

قی ایس ایلیٹ

نورجیو ریمان پبلسٹ

محمد آصف خاں

م داخ

پنجابی ادب لاہور

پہلی گل

۳

نومبر

پچھلے عرصے اخبارات و رسائل کی طرف سے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔ اس کتاب کے ذریعے پنجابی ادب کی ترقی کے لیے جو کام کیے گئے ہیں، ان کے بارے میں اس کتاب میں ایک جامع اور مفصل جائزہ دیا گیا ہے۔

ادارہ "پنجابی ادب لاہور" کہانی نمبر اگست ۱۹۴۰ء

لوک گیت نمبر دسمبر ۱۹۴۰ء

تول بعد

سالكامه

جنوری ۱۹۴۱ء

دچ پلش کر رہیا

سالہ تصویر الہ لکھاری

صوفی تبسم	احمد ندیم قاسمی	راجندر سنگھ بیدی
ڈاکٹر وحید قریشی	سنان محمود	پروفیسر سوبھن سنگھ
اشفاق احمد	احمد رہی	امرتا پریتیم
نواز	افضل پرویز	دیوندر ستیا رتھی
اکمل علی	حنیف چوہدری	بادا بلونت
راجہ رسالو	لطیف منہاس	یش پال
محمد عظیم بٹ	ریاض احمد سلیم	ایس سورن
مشیر شاہزی	شفقت شوہر مرزا	رندجیر سنگھ چند

غلام یعقوب الحق، امیر اے ایل ایل جی

نانواں دی کہانی

میں کیا کہتی تھاں لوکی، اپنے اپنے کم کاج نول۔ اپنے نال دا حصہ بنا لیندے نہیں۔
اونہاں آکھیا: ایہہ کیہیں؟

میں کہیا: جویں ابراہیم ہدوق والا۔ یوسف کھجور بنا۔ آدم جی بالٹی والا۔ تے ساڈے پنڈوا پھتو گاڈی۔
اونہاں پچھیا: جین جی گنی فراک والا کیہڑے کم کاج دا بندہ ہو یا؟

تے میں۔ سوچاں دے وہن دھج رٹھ پیا۔ دل دلیں پے گیا۔ کئی تو ماں تے کئی لوکاں دے نال۔ خیالاں دے
گھمن گھیاں دھج ڈکوڈوے کھان لگ پئے۔ دھیان کیتا۔ پیگی ساڈے تہاڈے نانواں دھج کئے لکے قصے، کئے ڈو گھگھے
پیارا کھیاں بھجارتاں ستیاں، بیباں نہیں۔ ایہناں دی بندہ خورے کئی کو گھوک اے۔ جی کیتا پئی اک ادھ نول بندروں
اتھا کے دیکھاں۔

معلوم ہوندا اے پئی پہلوں پہل دیں دے لوکی اک دو جے نول کوئی ایسی نشانی لایندے سن جیہدے سال
اوہ وقت سر اوہنوں ہاک مار سکے۔ اوہدی گل گوڑ کر لین تے۔ اپنیاں یاراں اندر اوہدا منہ مہاندا زندہ رکھن دا چارہ کرنا
جے اوہ اچ نو کر دے تے ہر اک بندہ بشر دا اینا اینا لہا چوڑا اٹھیاں بیان کرنا پیندا پئی گل ٹر نہ سکدی تے سارا زور تے
وقت اک دو جے نول ایہو سمجھاں تے لگ مہاندا۔ کہ گل فلانے دے بارے دھج ہو رہی اے۔ پہلے پہلے نال ایسے
پیلے دا چوڑ نہیں۔ کسے مرو نول بہتے اوٹھاں والا، کسے گھرو نول لال والاں والا، کسے رن نول نیلی اکھیاں والی، کسے
گھوڑے نول اٹکن والا، کسے تلوار نول دنڈیاں والی آکھ دتا تے لوکی سمجھ گئے پئی ایہہ نلنے جتے جوان، عورت ،
گھوڑے یاں تلوار دا نال اے تے ہن اوہدی گل ہو رہی اے۔ خاص دیہاتی علاقیاں دھج ایہہ طریقہ بڑا چالور بیہا تے
ہن دی ایڈا اٹکھا نہیں۔ سرگودھے دل پڑ کوڈی دے اک تیکھے کھٹارو نول لوکی جڑل جڑل آہندے سن پچھن تے
پنڈ پیلیا پئی اوہ ایس کھٹار نول اوہدی تیزی پارول جرن آکھدے نہیں۔ کیوں جے اوہ جرن نول تیر کھدے میں۔
ایسے طراں میانوالی کول اک جوں نول رومو، کھندے سن۔ ہتھ لگیا پئی ایہہ بیہودی دا پنجابی مہاندرہ اے۔ تے اوہ

یہودی قوم نول کجوس جان کے ایس بندے نول اپنے ولوں یہودی کہندے نیں۔ تے یہود تو وگاڑکے ”یرئودا“ بنا لیا اے۔

پنڈ گراں وچ، اچ کل دی، کدی کدی اچھی صورت بن جاندی اے جدکے واسدھا سانوان نال لینا تھیک نہیں ہوندا۔ ادوں تے بن دی حلیے دی تشبیہ نال اوہدا کوئی نول نال گھڑ لیا جاندا اے تال جے گل باہر دنگل تے دو فیوں جی۔ گل بات سمجھ دی جان۔ لوک گینتاں وچوں ایہدے نمونے پیش کردا آں:

کال ماری۔ لولے بیڑے۔

پتلی قمیض والیا!

ایس بول وچ، مخاطب دا ناں نہیں لیا۔ اوہنوں پتلی قمیض والا آکھ کے ہاک ماری گئی اے۔ اوہ آٹا تے اوہدا سینہا جان گیا۔ تے دوجی کن خبر وی نہ ہوئی۔ وساکھی دے بھنگڑے وچ کسے سد آکھیا:

ناجھے دیتے بند بوتکے!

تینوں پین گے نصیبیاں ولے۔

ایہدے وچ ان جیتی جوانی دا پورا نقشہ کچھ کے کسے مٹیا نول مخاطب کیتا پر ناں نہیں لیا۔ ریاستی کشید دی نا جائز شراب دے پیرایہ وچ اوہنوں ”ناجھے دی بند بوتل“ آکھ کے بول مکمل کیتا اے۔ اک ہور بول سونا منڈے بھل گئے سکولے جانا۔

کڑیے کتاباں والیے!

ایہدے وچ تے آئی بولی وچ ایہو واسا سی پتی بھاریں تے اک خاص کڑی نول گل سمجھائی جاندی اے تے اوہدے نال دا اوصلا رکھ کے۔ اوہنوں کڑیے کتاباں والیے! دا ناں لے لیا اے تے بھاریں بھاریں تھال تے نگر نگر دی۔ ایہہ کڑی کتاباں والی بھر جاندی اے تے اک ناں لے کڑیاں تے لاگو ہو جاندا اے۔ ایہو حال ناچھے دی بوتل دا اے۔ ایس طراں نال کسی نال، اک رشتہ یاں اک بندے کڑی دے نال توں گھر کے۔ اچ پنجابی لہجی اک علامت ہو گئے نیں۔ مثال دے طور تے۔ سوہنا۔ ماہی جن۔ گوری۔ بکی دیور۔ بھابھی۔ گواہنڈا۔ دواک ناواں دے اشارے ہور سنو۔

ہس کے نہ لنگھ دیریا!

میری سس بھریاں دی ماری۔

گل ایہہ پتی ہوندی سی کہ لوکی پہلوں پہل تے بن دی۔ حلیے دی شرارت تے تشبیہ نال ناں توں نول گھڑ لیندے نیں۔ تے ایہہ ناں رکھن دی پہلی پوڑی سی۔ ہولی ہولی حلیے تے نشانیاں دسدیاں دسدیاں لوکی کھی ہور گلاں کھی وچ گھسیٹن لگ پئے۔ اُنج دی جس دیلے آبادیاں ددھیاں پھلپیاں، توماں وچوں توماں پنگریاں، سنگنتاں گکیاں تے اکوجھے حلیے نشانیاں والے لوکی آن اکٹھے ہونے۔ بھیکھے مین لگ پئے۔ نشانیاں ہور ڈونگھیاں کرنیاں پیاں۔ جے ایہہ نہ کر دے تال پہلے دن والا رولا۔ جیڑے پاروں نشانیاں لائیاں سن باقی رہندا۔ ہونہیاں ہونہیاں ایہ نشانیاں ایہہ حلیے دے پوڑ پیار دے اشارے گھٹدے گھٹدے سانوں پدھرے نال نیک آ پڑے تے پھر دوجے پاسے دی حد ایہہ ہوئی کہ ناں دا حلیے نال تعلق ای ٹٹ گیا۔ کسی ان پڑھاں دے نال منشی فاضل۔ تے کئی انہیاں دے نال ”نور بھری“ رکھن تے دی کوئی اعتراض نہ رہیا۔ پر پھیر دی اوہ پہلا جس کدی نہ کدی گد پیندا تے ناں وچ حلیے دی نشانی آ داخل ہوندی۔

جس اُویلے حلیے توں آزادی بھی تے نالوں نے نویاں نویاں وائیاں پھریاں۔ کدی تے کارو بار دا اشارا ناں توں دن لگ پئے۔ حالی سٹے وچ بشیر شاہ نول تے ایہہ تے جاپ ہندا اے پتی ایہہ کوئی سید پیلے پر فتح دین ہراک ناں نال ٹک سکدا اے، ایہدی کوئی سونہہ نہیں۔ یورپ وچ ناں دے پچھلے حصے توں بزرگاں دا کارو بار دی اڑھ آوندا اے۔ مثلاً ایلفریڈ دے بیو دادے جولاء سن۔ ہنری سمیتھ دے بزرگ لوہارا کم کر دے کن۔ پر بن اونٹنے دی ایہہ گل قائم نہیں رہی۔ عربی فارسی والیاں نے وی ایہہ کارو بار دی نشانی نالوں وچ ٹٹک اے۔ پر ٹانویں نالوں۔ منصور صلاح (دراؤن والا) عمر خیام (شیو سیون والا) ایہدے نمونے سمجھ لوؤ پر ایہہ گل کوئی پکی تھتی نہیں۔ کیوں جے کئی واری ایویں ”آل“ دی پے جاندی اے۔ تے بندہ اوہ کم کردا نہیں جیہدے توں اوہنوں پکارن لگ پیندے نیں۔ ساڈے شہراک گھسیار ہر ویلے ون سون کپڑے پائی رکھدا سی۔ لوکی اوہنوں ڈپٹی ڈپٹی آہندے سن۔ بھاریں اوہ ڈپٹی نہیں سی۔ نالے ”آل“ دی ایہہ گل دے پتی ایہہ ادھ پڑھی نیک تے چمنڈ کر دی اے تے اگلی پٹی صی وچ نازک مزاج تے شوقین لوکی ایہنوں تعیب کرن دی تجویزاں سوچن لگ پیندے نیں۔ بھاریں ایس صفائی واسطے کے دوجے شہر جا کے آباد نہ ہونا پورے۔ ساڈے اک پار حالی پھیلے دنوں وچ سناندے سن پتی اونہاں دے پنڈ دا اک مراکی شاعر سی نے چنگے سوہنے شعر لکھدا سی۔ اپنے واسطے اوس تخلص واسف پگیا، کیوں جے اوہ اپنے بیٹے دے لحاظ نال لوکاں دی تعریف کر کے رولی لکھندا سی۔ تے اوہ اپنے تخلص دے ایہہ معنے تے ایہہ وجہ بڑے شوق نال بیان کردا ہوندا سی۔ لوکی اوہدا اصل بھل گئے تے اوہنوں واسف۔ واسف ای کہندے سن۔ اوہدی اولاد نے کجھ دن تال اپنے آپ نول واسفی لکھیا۔ پھیر خودے ایس ناں کولوں کیوں شرم آون لگ پتی تے بن جیڑا اونہاں نول ایہناں دے پیر دے نال دا سبب پچھے یاں دے تے اوہدے نال رنج ہو جاندا ہے۔ اصل وچ کارو بار کولوں شرمندہ نہ ہون واسطے

کولوں لنگھ نہ مڑدے دے کے

نی کڑیے شرکاں دیتے!

بڑا ڈٹا کالج چاہیگا اسے جیہڑا ایس زمانے وچ ولاد لایا لہجدا اے۔ ائج وی ہن ساڈے ملک وچ کاروبار نوں
 نالوں وچہ ظاہر کرن دا رواج نہیں رہیا۔ نہ ای ساڈے دیس وچ ایسے ناں چلاو ہونے تیں۔ جیہناں وچ بیو دادے دا ذکر
 دی آجاوے وارث شاہ ہورا نوں ایسے پاروں کھول کے دستا پیا پتی اوہ قطب شاہ ہورال دی اولاد تیں۔

”ماربا جائیگا قطب دیا بیٹیا او“

دو جیاں ملکاں وچ لوکاں نوں بیو دادے دا ناں لینا بل گھاٹ نہیں آندی۔ اوتھے جیہڑا ابراہیم ملکن دا پتر پوترا ہووے گا لہجہ
 نال نال آخری لفظ ملکن آوے گا۔ جیہدے نوں ایہہ گل کھل جاوے گی پتی ایہہ ملکن دا پتر پوترا اے۔ اپنے ناں دا پہلا لفظ اوہ بھائی
 کیہہ رکھ لوے۔ اخیر لفظ ملکن ای رکھے گا۔ اک لطیفہ یاد آ گیا اے۔ اوہ وی لکھ کے جتھیں سن دے چلو۔ امرکی پہلوں پیل پاکستان
 آئے تے ناں اک دن اک دفتر دے آگے۔ اک امرکی انتظار وچ بیٹھا ہو یا سی۔ اوس اپنے ناں دا کارڈ اندر بھیجا سی۔ پر حالی اوہ نمبر
 نہیں سی آیا۔ ایسے وچ مبرانکا بھرا ممتاز حسن کے کم نوں اوتھے آیا۔ اوس پہلوں ملاقات واسطے وقت لیا ہو یا سی۔ ایس کر کے اوہا
 نمبر پہلوں آگیا تے اوہ اندر چلا گیا۔ باہر آتے اوہ امرکی اوہنوں آکھن لگا۔ رشتہ داری جو ہوئی ایس کر کے پہلوں فیر آگیا اے۔
 پہلوں تے اوہی گل دی سمجھ نہ آئی۔ مڑا اوس اندر اچھٹ دیکھی تے اوہا ناں دی سن سی۔ تاں پتہ لگیا پتی امریکہ وایاں دے حساب
 نال ناں توں ایہہ بھیکھا۔ بین دی صاف صورت سی پتی ایہہ دونوں سن رشتہ دار تیں تے کتے حسن لوے پت پوترے تیں لہجہ
 ایہہ گل سمجھ تیں آندی سی۔ پتی پاکستان وچ حسن آوے ناں وائے اک دوچے دے کوئی رشتہ دار نہیں ہوندے تے ساڈے ملک
 وچ ایہہ گل نہیں کرناں دا آخری لفظ اک ہووے تاں اک دوچے نال ساکا داری ہوندی اے۔ عراں نے ناں دے بارے وچ
 اک گل ایہہ کہتی اے جیہڑی انگریزاں وی ورت لئی اے پتی دادے دا ناں پرت کے پوترے دا ناں رکھ دیندے تیں۔ ساڈے
 اک پار تے ڈے عالم ڈاکٹر وزیر اتنا ایم اے پی ایچ ڈی ہورال دا ناں خوردے ایسے رواج پاروں اپنے دادے دے ناں تے
 وے۔ ادنہاں دا دادا مشہور ابراہی سوداگر سی جیہدا ذکر رڈیارد کیلنگ نے اپنی کتاب وچ کیتا اے۔

ساڈے وچ ناں رکھن دی کھلی کھلی آنادی اے پتی جوہی چاہے رکھ دیو۔ شرعاً نے ایساں تے ضرور کہیا اے پتی بیو
 دا فرض اے کہ پتر وچ دا ناں سوہنا رکھے۔ ایہہ اللہ ای بہتر جان دا اے پتی اک پیوناں رکھن لگیاں کس ناں توں سوہنا
 سمجھے گا۔ گل مرضی تے آکے مگدی اے جیہڑی کدی روٹے توں سوہنا سمجھ لہندی اے تے۔ کدی لطافت علی خاں توں وی ہند
 نہیں کر دی۔ مذہب دی اک اثر وچ ہوروی اے۔ جیہدے پاروں لوکی اپنے اپنے نالوں نال مذہب ول اشارہ کر جاندے تیں۔
 ایہہ روک صرف لفظاں دی اے۔ معتبیاں دی نہیں۔ اکو خیال ہر مذہب وچ آجاندا اے پر مذہب دی چٹھ نال توں دس پتھ
 اے۔ مذہب خاں۔ مذہب چنڈ۔ مذہب گھگھ وچ اکو خیال مسلمان ہندو تے سکھ چولے دھاردا اے۔ پر خوردے امرت سر دے اوس
 ہندے نوں کیہہ آکھاں گے جیہدا ناں رام محمد سنگھ سی۔

مسلماناں دے پہلے ناں عبرانی تے پھر عربی سن۔ اللہ۔ رب۔ خدا۔ رسول تے صحابیاں چونہہ یاراں توں ناں لے۔

تے اونہاں دے قب قب مقاب دل مہاڑاں پرتیاں۔ ایہدے نال نال اسلامی رعایتاں دے وچ وسدے رسدے ناں وی لپے۔
 ہولی ہولی وولوں نالوں دی اک دھاڑ آ پئی۔ جیہتاں وچ مسلمان تے کافر دوواں دے ناں چلیدے رہے تے مومنوں نے ایہہ
 فرق نہ رکھیا پتی اونہاں دے پتھ دا ناں پہلوں کسے کافر دا ناں سی یاں مؤمن دا۔ ایس ترتیب وچ ابراہیم۔ اسماعیل۔ یعقوب۔
 یوسف۔ زلیخا۔ ہاجرہ۔ عیسیٰ۔ مریم۔ ہارون۔ زینب۔ سکینہ۔ احمد۔ محمد۔ مصطفیٰ۔ مرتضیٰ علی۔ عمر فاروق۔ عثمان۔ غنی۔ صدیق۔ جید توں
 نالوں دا ایہہ قافلہ رستم سہراب۔ کی کاؤس۔ کجیر۔ شیری۔ فریاد۔ دارا۔ انوری۔ جامی توڑی آ پڑیا۔ ایس سلسلے وچ اک آدم دا
 ناں ایڈا عام نہیں ہو سکيا۔ حالانکہ نقران نے آکھیا اے پتی سے

کیہہ کچھنا ایں ذات صفات مری

اوہو آدم والی ذات مری

کچھ پارسی لوکاں تے کچھ کچھ مسلماناں نے آدم دا ناں اپنایا اے۔ نہیں تاں سارے پتھ وچ پھر جاوے۔ کوئی ولاد لہجہ
 تہا نوں آدم دے ناں اتے ناں رکھ لہجے گا۔ ایہہ وی نہیں کہیا ساکدا کہ آدم اویم (مٹی) توں نکلیا اے ایس پاروں ایہنوں ایڈا
 پتھ نہی کیتا جاندا۔ جے ایہہ گل ہوندی تاں حضرت علی توں مٹی دا پیو (ابو تراب) کیوں آہندے تے کوئی تراب ناں کیوں لکھ
 معلوم ہوندا اے پتی اتفاقاً ای آدم دا ناں لوکاں دی نظروں آگ گیا اے یاں ادب پاروں ایہہ ناں عام نہیں ہو یا۔ جیہدے ناں
 اللہ۔ رب۔ خدا۔ مولا۔ رحیم۔ غفور دی نسبت نال رکھے جاندے تیں ایہنا وچ اک لفظ نسبت دا ایسا جاندا اے۔ جوین دین والا۔
 نوکر۔ بندہ۔ جوین اللہ دتہ۔ اللہ داد۔ خدا بخش۔ رحیم بخش۔ یاں عبد اللہ عبد اللہ عبد اللہ عبد اللہ عبد اللہ عبد اللہ عبد اللہ
 دی گل یاد آندی اے۔ پتی کے نے پتر واناں اللہ دتہ رکھیا۔ اللہ دتہ ڈٹا ہو کے انگریزی دان تے افسر ہو گیا۔ اوس اپنا ناں
 اللہ دتہ لگا کے اے ڈی۔ اختر بنا یا۔ کے اوہنوں پچھیا پتی توں اپنے ناں دے ایس حصہ توں ایڈا خرمدہ کیوں ایں۔
 ایہہ ناں تے سارے بندییاں دا ناں اے۔ کیوں جے پتر ہرک نوں اللہ ای دیندا اے۔ تے ایس سببوں ہر پتر اللہ دتہ
 ای ہویا۔ یاں تینوں شک بین لگ پیا اے جے توں اللہ دتہ نہیں شیطان دتہ ایں۔ اوہ ہس پیل تے گل ٹال چھڈی۔ پر و کھین
 والی گل ایہہ دے پتی کسی ناں بندییاں تالوں چھوٹے رہ جاندے تیں۔ تے کوئی انہاں توں رنگ کر کے اپنے نال پوریاں
 کر لیندے تے یا تیرے تین نام۔ پرتو۔ پرتسا۔ پرتسرم۔ ول گل اے۔

مسلماناں نے عربی نالوں دے زچے دی بڑے دتے تیں۔ بجاویں معنیاں دی ہوش نہ رہوے ناں ضرور دتہ لیندے
 نہیں معلوم ہوندا اے عربی دے اوکھے اوکھے ناں پتھرواں دی بیہ نے نہ جھلے تے اونہاں کسے پڑھے لکھے کوں
 پچھیا ہونا اے پتی کچھ علاج دسو اونہاں عربی خوشبو نے پنجابی رنگاں نال کچھ پیل ایجے تیار کر دتے جیہڑے اچ تیک پتے
 مہکدے تیں۔ عربی جدید نوں اونہاں لکھیا۔ بنا لیا۔ پتی توں جیوناں تے عائشہ تے جیونی تے معنی اوہو ای رہے۔ زچے
 دے ایہناں نالوں وچ اک ناں کسے دی شوقی نال پل پیا اے۔ اوہ یزید دا ناں اے۔ جیہڑا عربی لفظاں وچ تے مسلماناں

پشاور دی بھارتی سنسکرت سے ٹرے ہوئے نال پہلوں ہندی نے گھسائے۔ پھیر پنڈاں دی بولی نیک پہنچدیاں پہنچدیاں اونہاں دیاں باقی نگران وی گھس گئیاں۔ پنڈتاں دے اوکھنے ڈنگ پڑ گئے نال عام نہ رہے کچھ مسلمان فقیراں تے مسلمان حاکماں دا اثر وی ہویا نے کئی مسلماناں نال ہندواں وچ سدھے یارو پ ڈٹا کے اوڑے جوہیں اختر علی۔ تارہ چند بن گیا تے سکینہ شانتی رہ گئی یاں خورسے اکو خیال دونوں توہاں وچ سانوال ای آگ بیاتے دھرتی دے نکھٹے رنگ دکھ اوکھرا کرتا۔

سکھاں متاں نے اپنے نانواں وچ سب توں بہتی بے تکلفی ظاہر کیتی۔ نال مسلماناں توں پرہیز رکھی نال ہندوانے نانواں نوں چھٹا بیا۔ جہدے نال جی کیتا سنگھ لاکے نال اپنا کر لیا۔ آگانہ ٹرے تے ایہناں رونقی روحاں نے مسلماناں ہندواں دا گوں موسم۔ وقت۔ رنگ۔ دریا۔ پہاڑ۔ ہر شے نانواں وچ پروٹی پر ایٹھے وی اپنی لے تکلف ادا نہ چھڈی۔ کوئی دل پھیر نہ پایا تے نہ ای ڈونگھیاں نخریاں نوں مونہہ لایا جیت سنگھ، شام سنگھ، لال سنگھ، کشمیر سنگھ، کابل سنگھ سدھے نال اختیار کیتے۔ نالے سنسکرت، ہندی فارسی دے زیر زبیراں توں وی لانجے چانجے سہے۔ بساکھ توں دسا کھا بنا لیا۔ عطر توں عطر کردتا۔ امرنوں امرنوں دتا۔ چھائی پھلائی تے جرنیل سنگھ۔ صوبیدار سنگھ۔ تعنت سنگھ بن گئے۔ پیار دے لومیاں تے نظر پئی تے پرہیز۔ دل جیت۔ سخن۔ پرہیز ہوت۔ سب نوں نانواں وچ وسایا۔ اپنے گوروں دی یاد وی قائم رکھی۔ تے اونہاں دے نال تے اونہاں دی روانتاں توں نکلن والے نال من وچ آباد رکھے۔

دو جیاں ملکاں دے نانواں دے وی ایہو جیہے ای قہے میں۔ تے اوتھے وی ایہو چیزاں۔ رواںتاں تے خیال نانواں وچ دودھ دے پھلے میں تے ارج ایہہ دل چپڑی بندیاں کیندیاں نوں نشا نیاں لان لئی لائی گئی سی۔ ملکاں ملکاں دی روانتاں وچ کھنڈ گئی۔ جیٹھ کوسی ایس کر کے رسا اکو ای رہی۔ المدین۔ شہو اس۔ پرہیز سنگھ۔ وچ بندے تے رب دا تعلق اکو چہا ای رہیا۔ عطر محمد۔ عطر جند۔ عطر سنگھ ون ٹو تے اکو جی خوشبو پکے گی۔ پیراں فقیراں دا ذکر۔ پیار کرن دیاں سمجھتاں اشارے جیٹھے سدا سنجے سہے میں نانواں وچ وی سانجھے ای رہے۔ غور کرے تے نال پتہ لگے گا پئی اسل ہندیاں نے دو جیاں بندیاں نوں اک دوجے کولوں تار نکھٹے کے یار رکھن لئی۔ لائیاں ہونیاں نشا نیاں وچ کتے نویں رنگ کنیاں سوہنیاں نیکلاں تے کنیاں مٹھیاں سنگھھاں بھونیاں میں پھیر وی ایہہ نال اج نہیں تے کل نہیں۔ کیوں جے۔

سدا رہے نال اللہ دا

دارت شاہ ہوداں جوگی دی زبانی ٹھیک آکھیا سی۔

”نال دماں دے نال تے ذات جوگی“

(نوٹ) گنجی فراک والا بنین (بنیان) نوں آکھدے میں۔

وچ رواج نہیں پاسکیا پر پنجابی ترجمہ ہو کے۔ بڑا عالم ہو گیا اے۔ ارج دھایا یاں دودھا ہر پنڈتے شہر وچ لہجہ جاندا اے پر بڑی داناں نہیں لھندا۔ حالانکہ معنی اکو ای نہیں۔ ارج مسعود اترجہ وی دھایا ہو سکدا اے تے پچھلے دناں وچ کے اخبار نے لکھیا سی جی ایم مسعودی ایس پی صاحب نماز پنجابی وچ پڑھاں دا شوق رکھدے میں۔ اوہ اپنا نال دھایا کیوں نہیں رکھ لیندے۔ نال کیوں عربی رکھیا ہو یا اے۔

مسلماناں دے نال کچھ تے اوتھیاں لاہواں تے خرپے۔ کچھ تے دعاواں سیساں تاہنگاں تے آساں دے سہارے پیدا ہو پئے۔ اللہ رکھا۔ اللہ رکھی۔ جگ بھری۔ عمر دوز۔ سکینہ۔ ماشا اللہ۔ انشا اللہ۔ ایہناں دے موسم وقت رنگ خوش بواں پھل۔ دریا۔ پہاڑ تے نیڑے نیڑے دی ہر شے نے نانواں وچ دخل پایا۔ گلاب دین۔ پہاڑخان۔ رشتم جان۔ ایہناں شاخاں توں پھلے۔ کچھ نانواں نے علاقہ دے اثر تھلے کے مہاندرا سے پھلے سدھے کیتے۔ یار محمد میانوالی جا کے یارن۔ نور محمد نورن تے شیر محمد شیر بن گیا۔ کرم علی۔ تے متار علی نوں ہار دے جٹ کریراں نے کرلی۔ تے متلی بنا دتا۔ نور انسا۔ کرم انسا نوں راوی دیاں لہواں نے نور نشاں تے کرم نشاں کردتا۔ وحید الدین تے معز الدین نوں پیر جھناں دا پرچھا نواں وھیدو۔ تے موجود چوہدری دا روپ دے گیا۔ مسلمان تھتے وی گئے اپنے نال ای لے گئے۔ پر دو جیاں ملکاں دی زبان تے چڑھدیاں چڑھدیاں ایہہ حال ہویا پئی ”عطا“، ”نور نیشیا“، ”ہیتا“ بن گیا۔ تے ”جمال“، ”مصر وچ وڑ کئے گمال“ ہو گیا۔ ابراہیم امریکہ وچ ابراہام دی صورت پگڑی تے اسحاق ولایت وچ آنوک دا وپس وٹایا۔

ہندواں نے نانواں وچ ایہو کھا پڑے پڑے جہدے اُتے ٹر کے مسلماناں نے اپنیاں بال ایانیاں دے نال رکھے سن۔ سہناں نے پرم ایٹھورٹ نے فیہ تری مورٹی دے نرے نال شو، برہما تے وشنو تے ایہتاں دے نال نال سوانیاں لئی ایہناں دیاں سکستاں دے زلنے نال پارہتی۔ ڈوگا۔ گودی اگنیا رکیتے۔ ایہدے بعد انا ناراں دے نانواں نوں ورتیا تے لام، سیتا، کرشن، ارودا۔ دا ورتاواں لکھیا۔ نال تے نال رامان تے مہا بھارت دیاں روانتاں نے کئی نال مشہور کر دتے۔ جہناں وچوں ارجن۔ دروہدی۔ لکشمن۔ ہنومان۔ تل۔ دینتی۔ تے کئی ہور نال زیادہ چل ٹرے۔ ایس دور وچ ٹھیک سنسکرت دے نال اگاں دوجے پر عام لوکاں نے ایہناں نوں گھسا گھسا کے سادہ کر لیا۔ مسلماناں دے قریشی سیدلاں دا نگوں۔ کچھ پرہیز کشتری ویش تے شوور وکھرے وکھرے نال چلا وندے رہے تے نانواں توں ایہہ گل کھلے جاندی سی پئی ایس نال والا کوئی باہن اے۔ یاں سورما کشتری اے۔ اوہ کارو باری ویش اے۔ یاں نمانا شوور۔ ایہہ گل بہتی دیر چل نہ سکی۔ تے سب نال گھسیو کھچری ہو گئے۔ مایا دے ترے نال ضرور رہے پر ذاتاں دی وٹھ نانواں توں نک گئی۔ دولت۔ سونا۔ چاندی۔ جواہرات۔ نغواں وچ وڑ گئے۔ جوہیں بیہم (سونا) روپ۔ یازو پاد (چاندی)۔ موٹی۔ پنا۔ پیلا۔ توں نال ٹرے ٹرے امیر چند۔ تے کروڑی مل تک چلا پھیرے۔ کچھ نال پھلاں خوشبوواں نے وی آباد کیتے جوہیں ہیشپ (پھل) توں پشپاوتی۔ چھوٹی موٹی توں جوتی۔ گلاب چند۔ دریاواں موسماں تے پہاڑاں نے وی اپنا حصہ نانواں وچ چھٹا لیا۔ گنگا رام۔ جمن واپس۔ وساکھی رام۔ ساون مل چیت رام۔

جنگ

لوٹھی پیر اندلیو
ترجمہ: سر ایچان بیٹو

جیڑے مسافرات دی ایسپرئس گڈی دچ ڈم توں آئے بسن، اوہناں نوں لگے جان لئی جیڑے جیڑے فابریانو تے
 فرے تیک لکنا پندیا سی، ایس لئی پئی قذوقی گڈی ریتھوں سویر ویلے چل دی سی، پر لہنے جیڑے فیشن دی لوکل گڈی جیہڑی سلووا
 جان وال یین لائن تے چل دی سی،
 بوجھل دینا تے دھوئیں نال بھرے ہوئے سیکنڈ کلاس دے اک ڈبے دچ پنج مسافرات توں ای بیٹھے سن، سویر
 ویلے اک موٹی جیہڑی زنائی رچہڑی بڑی اوسن سی، اندر ڈبے دچ آئی انج جا پدی سی جیویں دگڑی ہوئی شکل دا کوئی بٹل ہو
 اوہدے پچھے آن والا افسرہ جیہڑا آدمی اوہدا کھنم سی۔ گھٹے قدر دا، ماٹھے جیڑے بدن دا، چہرہ سفید دجیویں مرن توں بعد کے
 بندے دا ہو جاندا اے، لکھیاں لکھیاں پرچھد ارنے شرمیلیاں تے بے چین جیہیاں اکھاں۔
 اوہناں نوں اک سید مل گئی تے مردنے بڑی نرمی نال اوہناں مسافراں دا شکریہ ادا کیتا جیہناں ایہہ تھاں بنائی سی،
 نے پھر اوہ اپنی زنائی دل مڑیا تے اوہدے کوٹ دا اتاں اکھیا ہو با کالرنیواں کردتا، تے ہوئی جیہی اکھیا ڈیر۔ توں
 بالکل ٹھیک ٹھاک ایں ناں۔
 زنائی نے جواب دین دی تھاں کالرنیواں کر کے اکھاں تک پڑھا لیا، جیویں اوہ اپنا منہ لکھنا چاہندی ہووے۔
 "کئی بیٹھری اے ایہہ دنیا! اوس آدمی دے ہتھوں تے کھلری ہوئی مسکراہٹ بڑی چمکی تے اداں سی۔
 اوہنے ڈوٹے دچ بیٹھے ہوئے دوجے لوکاں نال گل بات شروع کیتی تے دسیا پئی جنگ نے اوہناں دا کلا پتہ اوہناں
 توں پرے کر دتا اے، دیہاں دھبیاں دا گھبر و جتا جیہدے لئی اوہناں اپنی حیاتی وقت کر دتی ہوئی سی، حیداوہ روم ہارن لئی گیا سی،
 تے اوہناں وی سلووا، دچ اپنا گھر بار چھوڑ دتا، پھیر اوہ فوج دچ ہلا گیا، تے اوہناں توں تقین سی، پئی چھیاں مینیاں تیک اوہ
 لام تے نہیں گھلایا جاوے گا تے جن۔ اپن پیتی اوہدی تارائی پئی میں لڑائی تے جا رہیاں، تے آکے میٹوں مل جاوے۔
 بھاسے کوٹ دچ لگی ہوئی پینوں بے چین تے بے گل جیہی سی، بڑو بڑو کر دی پئی سی، جیویں اوہدے گھر والا جو کچھ اکھ رہیا
 اے، سب بے کار اے، تے اوہ لوک۔ جیہناں دچوں بہتیاں دی حالت اوہنوں اپنے جیہی ای جا پدی سی، ہمدردی
 دی کوئی گل دی نہیں کہن گے، اوہناں بندیاں دچوں اک اوہدے کھنم دیاں لگتاں بڑے غور نال سن دار رہیا، فیرو لیا تہاں تے

اللہ میاں دا شکر ادا کرنا چاہیدا اے اپنی تہاڈا پتہ لڑائی تے جن جا رہیا اے، میرا پتہ تے بھرتی ہون توں اک دن بعد ای لڑائی
 تے گھل دتا گیا سی، دودراں اوہ زخمی ہو کے آیا، تے جن ٹھیک ہون مگروں پھیر پرت گیا اے۔
 "تے میری گل۔۔۔ میرے دو پتہ تے تن بھتیجی لڑائی تے نہیں، اک ہو مسافر لویا۔
 "ہو سکدا اے۔۔۔ پر ساڈا تے ایہہ اتوی پتہ اے۔۔۔ بالکل کھنم کلا، اوہنے بڑی مایوسی نال اپنی دوہٹی ول دیکھیا۔
 "ایہدے نال کپہہ فرق پیندا اے۔۔۔ جے تیرے ہو روی بال بچے، ہوندے تے مینوں ایس پتہ نال پیار کچھ گھٹ
 یاں دودھ نہیں ہوناسی، پیو دا پیار اک رونی دا ٹوکوں نہیں ہوندا جیہدے نکلے نکلے ٹوٹے کر کے بالوں دچ لکھیاں وٹو وٹو
 جاوے، پیو دا پیار بغیر کے تیز دے ساریاں بالوں پچیاں لئی لکھیاں ہوندا اے، بھادیں اک بال ہووے، تے بھادیں دس
 ہون، تے میں جن دواں لئی تظرف رہیاں، ایہہ نہیں پئی ادھا اک دا دکھ اے تے ادھا اک دا۔۔۔ بکھینوں دودھ ادا کھ اے۔۔۔"
 "ٹھیک۔۔۔ ٹھیک۔۔۔ اوہنے گھٹی جیہی واچ دچ اکھیا، پر توں فرض کر، خدا نہ کرے، تیرے نال ایہہ واقع ہووے،
 پئی اک بندے دے دو پتہ لڑائی تے اڑے ہوئے نہیں، اوہناں چھل اک مر جاندا اے، پر اوہدی تسلی لئی دوجا
 تے کول ہوندا اے نا۔ ہمد۔
 "آہو۔۔۔ آہو، اوس بندے اکھیا تے اپنی سینہ تے صلیب دا نشان بنایا، اک پتہ اوہدی تسلی لئی ہوندا اے، تے
 اوہدے لئی اوہنوں جیونا پیندا اے، پر دوجے دا غم نال نال لگا پورا اے، تے دوجے پاسے کسے داصرف اک پتہ اے، تے
 اوہ دی مر جاندا اے، تے پیو دی اپنے آپ نوں مٹکا کے اپنیاں دکھاں تے غماں توں تھیر سکدا اے، کپہڑی صورت
 ددواں دچوں بہتر اے؟۔۔۔ ذرا سوچ تے ہی پئی ایہناں صورتاں دچ میری حالت تیری حالت کولوں لئی گوہڑی پچھری ہووے گی؟
 "دفعول گلاں میں، دچوں اک موٹا جیہا مسافر لویا پیا، اوہا چہرہ سرخ تے اکھاں سلیلیاں جیہیاں سن، اوہییاں اکھاں توں لچ
 جا پداسی، پئی اوہ کوئی گل اکھنا چاہو ہندا اے، جیہڑی اوہنے بڑے چرتوں روکی ہوئی اے،
 "دفعول گلاں میں، اوہنے پھیرا پھو ای اکھیا، تے اپنے مٹے ہوئے دودھوں نوں لگان لئی مندا تے تھوڑا جیہا ہتھ رکھ
 لیا، کئی اسی اپنے کسے فائدے لئی بال پیدا کرنے آں؟
 باقی دے مسافر اوہدے دل کن لگ پتے تے اوس مسافر نے، جیہدا پتہ بھرتی ہون توں اک دن بعد ای لڑائی تے
 چلا گیا سی، اک ٹھنڈی ہاہ بھری، توں ٹھیک اکھناں۔۔۔ ٹھیک اکھناں میں، ساڈے بال ساڈے لئی نہیں، اوہ تے منک لئی نہیں۔
 "ایہہ دی جھوٹی گل، موٹے مسافر نے اکھیا، حدوں بال ہندا اے، تے اوس ویلے اسی منک دے بارے کچھ سوچنے آں؟
 ساڈے بال ہمدے نہیں، ایس لئی۔۔۔ ایس لئی پئی اوہناں نوں جتنا چاہیدا اے، تے حیداوہ حیاتی دیاں واناں تے پیر لکھدے
 نہیں، تے ساڈی حیاتی اوہناں دے نال ہوندی اے، ایہہ کھری گل اے، پئی ساڈا سچو کچھ اوہناں لئی اے، پر اوہ کدی ساڈے
 نہیں ہوندے، تے جھول اوہ دیہاں دھبیاں دی عمر کے اچڑدے نہیں تاں اوہ بالکل اوہو ای ہوندے نہیں، جیہڑے اسی کدی پورے

سال دی عروج ہوندے سال، ساڈا وی اک پیو سی، اک مائی سی، پر اوس عروج ماں تے بیوتوں وکھ ہور وی بڑا کجھ سی، مثلاً—
 گولیاں، سٹریٹ، آیدھر اودھریاں چیزاں نویاں نویاں گلاں— تے فیر وطن، بے شک اسی آہیدی و اج تے جان تلی تے رکھ لئی سی
 — جد اسی دیہاں سالوں دے سال، تے ساڈے ماں بیونے ارج کرن توں موڈیا سی — تے جن ایس ویلے وچ دی وطن
 دے پیار دی پکھب اوسے طراں دی اسے، پر ایس توں بہتا ہن ساڈے ولاں وچ ساڈے ہالاں دا پیار اے — ساڈے وچ کوئی
 لہو جیہا وی اسے جیہڑا اپنے پتر دی مثال لڑائی تے جان توں گھبرائے؟

ڈیٹے وچ بلوری نموشی سی، گٹھے بندے دا چہرہ ایہہ ظاہر کر رہیا سی، جیویں اوہ ایہناں گلاں توں متلا ہورے،
 تے پچھریوں، موٹے نے گل شروع رکھی، پچھریوں سانوں اپنے ہالاں دے جذبات توں اوس طراں دا نہیں سمجھنا پھیرا جس
 طراں دے ویہہ سال دی عروج ساڈے اپنے سن، کجھ ایہہ فطری گل نہیں پئی اوہ ایس عروج ساڈے پیار کوں وچن دے پیار توں بہتا
 چنکا سمجھدے نہیں؟ دیش سیانیاں ہالاں دی گل پیا کرناں، بے تان وطن جیہڑا ساڈا اے بے تان وطن دی لوڑ اک فطری گل اے درونی
 دی مثال تے تو جیہڑی اسی ایس لئی کھاندے آں پئی کہ عروج مرنہ جلیجیے، تان پھر سانوں ایہدی حفاظت کرنی چاہیدی اے، تے ساڈے
 پتر اں دی عمر جد ویہاں ورھیاں دے نیڑے ہوندی اے تے اوہ ایس کم لئی جاندے نہیں، یعنی وطن دی حفاظت لئی، تے اوس ویلے
 اوہ ساڈیاں اکھاں وچ اتھرو نہیں دیکھنا چاہوندے تے جے اوہ مریاندے نہیں، اوہناں دے دل وچ کوئی رنج نہیں ہوند اوہ نموش
 ہوندے نہیں دیش چنگے منڈیاں دی گل کرناں، بے کوئی جانا کوئی عمرے ای ہسدیاں ہسدیاں مریاندے اے، تے اپہر چنگی گل اے، پئی اوہ
 حیاقی دے اوس دے توں پچھا رہندا اے جیہدے وچ بورت، وکھال تے لکھیاں توں اگتے آدر کجھ وی نہیں — تے ایہدے
 کوں چنگی ہور کجھ چیز ہوسکدی اے ہر بندے توں چاہیدا اے اپنی چیک پکار پھٹ دیوے، ہر بندے توں خوش رہنا چاہیدا اے، جس
 طراں دیش آں — میرے پتر نے مرن توں پہلاں اک سینہا گھلیا سی، جیہدے وچ تینوں اکھیاں سی، پئی اوہنوں اپنے مرن ویلے
 جڑا اطمینان اے، ایس لئی کہ اوہ اک بڑے وڈے مقصد لئی اپنی حیاقی دی قربانی دے رہیا اے، — ایہو ای وجہ اے، کسی
 دیکھ دے ای پئے اوہ پئی میں غمگین نہیں، تینوں کوئی رنج نہیں —

اپنے اپنا کوٹ ٹھیک کیتا، جیویں اوہ ایہہ کوٹ ووجیاں توں دکھانا چاہوندے سی، اوہدا اٹھل ٹٹے ہوئے دنداں والی مٹھاں
 تے کنبدا پیسا سی، اکھاں گلاباں گلابیاں تے شہریاں ہتیاں سن، تے اوہنے اپنی گل بڑے زور دار قبھے نال مسکا وئی، پر اوہدا
 قہقہہ کجھ ایہو ای سی،
 ” بالکل ٹھیک — بالکل ٹھیک، سبناں نے اوہدی تائید کیتی۔

اوہ زمانی جیہڑی گنڈھ جیہڑی بن کے اک گھر سے لگی ہوئی سی، تیناں مینیاں توں ایس اڈیک وچ سی پئی اوہدا کھسم جیہڑی
 اوہدا کوئی جان پچھان والا ای اوہدا نم وڈا اوسے اوہنوں نسلی دیوے، جیہڑا اوہنوں دستے پئی کیویں اک ماں توں اپنے پتر
 توں مرن لئی نہیں بلکہ اک بڑے خطر یاں والی زندگی کٹن لئی بیج کے کیہہ کرنا چاہیدا اے، اوہدے مرن والیاں چوں کے

جو وڈی سنست ست گھ سیکھوں

مٹھ دھوا

گڈی تون دی اڈیک وچ اوہ بیٹ فام تے ایہدے اودھر پھر رہیا سی جانو کے دی جھال کر رہیا سی۔ گڈی دے وکھ وکھ ڈیہاں وچ
 اوس نے لگ لگ ساہیاں تینویاں دے چہرے فہرے کجی طراں تک لے سکے۔ پر اوس دے دل تے کسے دا وی اثر نہ ہو یا سی۔ شاید
 پوسٹ گریجویٹ طالب علم ہون کر کے اوہ کجھ انوکھی جیہڑی و لانا نوجوان سی۔

پچھریاں اکھاں اندر آون دے دروندے دل گیاں تان جو بیٹ فام تے آون والی کے تینویں توں دیکھے جو کافی دل چھریں
 تے گنجیہ ہووے۔ جد اوس نے دو ماہتریاں اندر آوندیاں دیکھاں، اوس توں اپنی خوش قسمتی تے جھاننا نہ ہو یا۔ ایہناں وچوں اک بڑی
 تقریباً پانچا گوسالاں دی ہووے گی، اتے دوسری نوجوان، کوئی ویہاں گوسالاں دی، جس نے اک ورھے گودا پچھڑ چکھیا ہو یا سی، اوس
 نے ایس نوجون سمدری کجھ چہرے بڑی گوہ نال دیکھیا، تے اوس وچ کوئی بلا بھاؤ نہ تھیت کیتا۔ جس توں اوس دے دل وچ کسے ڈوگھی اس
 تے پیار دی کو ملتا آوئی۔ اوہ بڑی تینویں اوس سمدری دی ماں سی جو بڑے پیار نال اپنی پیاری بچی دل گھڑی مٹھی دھیاں دے
 رہی سی۔ ایہناں نال آوئی کوئی نہیں سی۔

اوس دیاں اکھاں اوہناں دی پیڑ تے سن اتے مہوں اوہ دوویں اک ڈبے وچ جا بیٹھیاں، اوہ وی اودھر چلا گیا۔ اوہ اوہناں
 دی باری آون چار واری ننگیاں اتے اوس ٹیڈیاں نظراں توں کجھ پادون وچ کامیاب ہو گیا۔ ٹیڈیاں دیاں اکھاں وچ آس بھری نظری۔
 سو اوس نے ارادہ کیتا کہ ایس موقع توں لہجہ پراپت کرنا چاہیدا اے۔

اوہ اوسے ڈبے وچ چڑھ گیا تے اوس ٹیڈیاں دل گونہہ کر کے نال والی بڑی تینویں دے نال اک پاسے جا بیٹھا۔ کجھ جڑیاں اوہ
 ایس طراں چمپ چاپ بیٹھا رہیا جس طراں اوس دے دل وچ کوئی گل ای نہیں ہوندی۔ اوس نے بڑی احتیاط نال اپنے آپ توں ہور مسافراں
 وچوں اک جھولا جھولا چہارہ گڑھ کیتا۔ اوس ٹیڈیاں تے چٹھے اتے سادے سادے کپڑے پائے ہوئے سن جو اوس دے گورے سر پر نال سوہنے
 پچھے ہوئے سن۔ بڑندوی اوہ اپنے آپ وچ کجھ شرم جیہڑی پرتھیت کر رہیا سی۔ نوجوان نے اوس ول اک تریں بھری نظر نال دیکھیا تے
 جھٹ ای اوہ ایہہ شبیاں کر کے چٹیا کہ اوہ اوس نال ایہی ہمدردی ظاہر کر رہیا سی جس دی اوہ لوڈ وند سی۔ اوس نے پرتھیت کیتا کہ اوہ
 بڑی تینویں بڑی سدی سادی، رحم دل اتے کاروسی۔

” بھین جی اتنی کتنے جانا اے؟“ اک اودھ کھڑ عمر دی تینویں جو ایس ڈبے وچ بیٹھنے وڑی سی اتے بڑی تینویں دے

نال ای پرے پائے آبیٹھی سی، اوس نول چھن لگی۔

”اسی اٹاری چلے آں“ اوس بڑھی تینویں نے اتر دتا۔

ایس تون پچھوں آپو وچ گلاں چھڑ پیاں، پر اوہ ٹیاری چپ کر کے بیٹھی رہی۔ اوہ اوس دل نکدا رہیا۔ کدی کدی اوس دے ایانے ول یاں باہر ول نکن لگ پیندا تاں جو دوسرے سر رہ جو جان۔ اوس نول ایہ یقین سی کہ اوس نے ٹیاری دا دل جیت لیا اے۔

اوس نے انومان لایا کہ ایس دا دیا ہننا جیون بڑا دکھ بھریا ہووے گا یاں ہننے جیہے ودھوا ہوئی ہووے گی۔ پھر کدی کدی محسوس کروا کہ ایہ خیال ٹھیک نہیں بھادیں اوہ بڑی شرمیلی سی۔ اوس نے انومان لایا کہ ایہ بچہ ای اوس دے جیوانا دا اک آسرا سی۔ اوہ تاثر لگیا کہ اپنی شرافت کر کے ای اوہ اپنے دل دے بھادو احساسات کے طراں وی پرگٹ نہیں کر رہی سی اتے نہی لپنے دے ہونے جنہاں تون بچے نال کھینڈیاں یاں کسے ہر طراں نال پرگٹ کر رہی سی۔

گڈی تڑپی اوہناں تینویں نے کچھ بچہ پر تیت کیتے اتے جھٹ کولئی اوہناں دی گل بات رک گئی۔ بڑھی تینویں نے بچے نول اپنے کچھ لیا، پیار کیتا، غصا سیاتے اوس نال بالوں والیاں گلاں کرن لگ پئی۔

”ایہ تہاڈی بی بی دا ہال اے، ماتا جی پو اوس نے موقع تاثر کے پچھیا۔

”ہاں پتہ“ اوس نے بڑے پیار نال اتر دتا اتے بال ول ویکھن لگ پئی تے اوس نول ہساون لئی بیٹھی وجاوں لگی۔ بچہ مسکرایا ایس نول ویکھ اوہ سندی، ایس دی ماں وی رتا لگو مسکرائی۔

اوہ دی بال ول تک کے سینیاں مارن لگا اتے ایس دی ماں دے چہرے ول نکن لگا۔ ہال دیاں مسکریاں ہا سے وچ بدل گیاں جیویں جانندی دیاں گھنٹیاں ٹنکریاں نیں۔ ایہہ ویکھ کے بچے دی ماں دیاں بھلاں وچ وی شرم لگ پئی مسکری آگئی جس نول کین لئی اوس نے جھٹ اپنا رومال مونہہ اگے لے لیا۔

اوس نے بچے ول اپنیاں ہا ہاں پسا ریاں۔ بچے نے گد کے اوہی ول جاون دی اچھا پرگٹ کیتی اتے ہنسی نے اوہ بچہ اوس نول دے دتا۔

بچے دے اوس دے کچھ جاون نے اوس دی ماں دے دل اتے اک خاص اثر کیتا۔ اوس دا اداس چہرہ کچھ پیا جیویں مینہہ بین نال مر جھائے ہونے پتے مڑ ہرے بھرے ہوجاندا نہ نیں۔ اپنی ماں تے نانی دے پیار مگروں مرواویں بھٹاں وچ جا کے بچے نے اک خاص خوش پر تیت کیتی۔ اوس ٹیاری دے دل وچ اک نویں جیون رو گئی۔ اوس دا چہرہ وگ وگ کرن لگ پیا تے اوس نے ایس گل دی رتا وی پرواہ نہ کیتی کہ اوہ اپنے دل وچ کیہ خیال کردا ہووے گا۔ اوہ کسے دی وی کوئی پرواہ نہ کردیاں ہویاں پر تیت کرن لگی جیویں اوہ ساسے گھر دے اک کمرے وچ بیٹھے ہوندے نیں اوس نے بچے دا کھینڈ دا ہتھ پھڑ لیا جس نال دوہاں دلاں وچ اک آہی ناز کھڑک گئی جیویں خاوند تے تینویں دے پیار دی ہوندی اے۔ اوس نے جھٹ بچے دا ہتھ چھڈ فنا جیویں اوس نے ایس راہیں کھلی دا جھٹا پر تیت کیتا ہووے۔ کچھ چرئی اوس نے بچے دتوں اپنا دھیان کے ہو رہا سے پالیا۔ پرچن اوہ اوس پر تیت نہیں ہندی سی۔

”ماتا جی اتنی کنتوں آئے اوہ اوس نے بڑھی کولوں پچھیا اتے اوہ بال اوس نول دے دتا تاں جواوہ کسے طراں دا شک نہ کرے۔ اوہ چا اونداسی کہ بچے نال کھینڈن وی بھٹاں اوہناں نال نکلاں کرے۔

”چھیہ وٹنی تون، کا کا آ بڑھی نے اتر دتا۔ اوہنے ساڈا گھر اے“ اوس نے آپے ای کہیا۔ اتے اسی اٹاری چلے آں۔ اوہنے میری دسی دے سوہرے نیں۔ ایہہ ودھوا اے۔ ایس دے مالک نول گندریاں کوئی اٹھ کوٹھینے ہو گئے نیں۔ اوس دا ہڈھا دا چٹا ہتھ اکھاں وچوں دنگن والے موٹی جیہے، جنھو نول پونھن لئی اٹھیا۔

اوس دے دل نول صد مہ لگا جیویں کسے نول کسے گل دا ڈر ہووے تے اوہ گل سچ ہو جاوے۔ پر اوہ گھریا نہیں۔ اوہ اوس کڑی ول ویکھن لگا جس نے ایہہ گل چھڑویاں ای اپنا مونہہ دوہے پاسے پھریا سی، اوہ ایہہ نکلاں سن نہیں سکدی سی۔ اوہ ویکھدی سی جواوہ لیاں اکھاں اکوں نکھلتے جا رہے سن۔ اوہ کھینڈتاں، بیہیاں تے تار دے کھنڈیاں ول ویکھدی سی جو اوس دے سادھنے اڈوے جا رہے سن۔

”ایہہ ہال ای صرف ساڈی زندگی دا آسرا اے“ بڑھی نے بڑی دکھ بھری روئی آواز وچ کہیا۔ میرے وی ہور کوئی بال نہیں دکھئی ول سینت کر کے، ایہہ دے باؤ نول وی مر یاں کوئی دس گوردھے ہو گئے نیں۔

”ہاں، ایسے لئی تھی گئے او“ اوس نے ہنسنے آہ ای کہیا۔

”ہاں، ہننا دے ایسے لئی ای کلتے آں، نہیں تاں تینویں لئی کتیاں گھروں پیر کدھن دے ایہہ دن نہیں، پتہ اسماں ایتنا بیڑا جاندا پھیا اے“ ایس طراں دے دی شکایت کر کے چپ ہو گئی۔

”نہیں انہیں! انہیں کسے دا کوئی ڈر نہیں۔ اجکل تے تینویں ہر پاسے کتیاں ای آوندیاں جا رہیاں نیں، بڑھی دی گل تے اوس نے کہیا۔

”ہاں، جاندا ہاں نیں، اوس مائی نے کہیا۔

کچھ چرئی اوہ چپ کر گئے جیویں بڑھی ایس گل نول ہور ودھوہرے لگاؤنا ٹھیک نہیں سمجھدی سی۔ مڑ اوہ گل چھڑن لئی کوئی بہانہ سوچن لگا۔ بھادیں اوس بڑھی نال گل کرن دی کوئی تڑ نہیں سی کیونکہ اوہ بڑھی مائی ای جڑی گاوسی۔

”پتہ! تون کنتوں آیا ایں پو“ مائی نے پچھیا۔

”میں، میاں پنوں تون آ رہیا آں، ماتا جی! اوس نے اتر دتا۔

”تون کتے نوکریں، کا کا!“

”نہیں جی میں اسے لاہور پڑھدا آں۔ پر تون میں ہنوں کی چلدا واں۔“

”تون کیہڑی جماعت وچ پڑھدا ایں پو“

”جی میں ایم اے وچ پڑھدا آں۔“

”تینوں لاہور پڑھدیاں کتاں چو پھلپا اے پو“

”جی ایہہ میرا چھپواں درسا اسے“

دہناں پر اوہ چہرا کہ نال اوس ٹیڈارول مکدا رہیا کہ ایس گل بات دا اوہ سے تے کیر اثر ہوندا اسے۔ دیکھن توں تاں اوہ
پچھے نوں کھنڈا رہی سی پر ایہہ کہ ہمارا ای سی، اوہ جی طراں کھنڈا سی۔ اوس کڑی نے ساریاں گلاں سنیاں سن۔ اوس نوں کڑی دے
ایس دھیرے تے رتا کوڑا سستا ہوتی کہ کیرے بے پرواہ اسے ہا اک ہوشیار کڑی ضرور ای میراں گلاں مل دھیاں دیندی، اوس کھجال کیتا
”تدے تاں توں بڑا اوڑا افسز نہیں گا“ پڑھی مائی نے کجھ پھلاون دین لئی تے کجھ گنجبیر تانا ل کھیا۔

مٹنڈا کجھ ہسیا پر اوس دے دل وچ کجھ ایہہ نرا سستا سی کہ اوس ٹیڈارو اوس دیاں گلاں وچ کوئی دھیان نہیں سی۔

”میرا جوائی سو روپے مہینہ دیندا سی۔ وہ جگمگری وچ بالوسی۔ توں تاں بہتی تنخواہ لویں گا“

”مانا جی! ایہہ تہانوں کیوں پتہ اسے ہا اوس نے مسکرا دیاں ہویاں پچھیاں ہویاں کوئی سیانے جوتشی کولوں پچھ رہیا ہووے۔
”میرا جوائی صرف چار ورھے لاہور رہیا سی۔ اوہ بی اسے پاس سی۔ توں بہتا پڑھیا ہویاں۔ ایس لئی ایہہ ضرور اسے
کہ تینوں کوئی چنگیری نھاں ملے۔“

”دہناں دتاں وچ، مانا جی! نوکریاں دا وہ حال نہیں جو کجھ چہ پہلاں سی“ اوس نے اوس ٹیڈارول دیکھیاں ہویاں کہیا۔ اوہ پتہ
کرن لگا کہ جس سندری دا دل اوہ پتہنا چا ہوندا سی اوس دے ساہنے اوہ اپنی غریبی دی حالت نوں سن رہیا سی۔

ایس واری اوہ ٹیڈارو اوس نو جوان دل دیکھن لگی پر جس دیکھے اگھاں چلا ہویاں، اوس نے جھٹ اکہ جھکی اتے
شہرم نال نیوہیں پالتی۔

”کیر ایہہ کوئی ایسی رپی نہیں رکھدی یاں شہر وادی اسے ہا اوس نے اپنے آپ نوں پچھیا۔ اوس نے بال دل دیکھ کے
سیٹی ماری تے اوس نوں پھیر چکی لئی باہاں پساریاں۔ پھیر اوہ اوس کڑی دے مونہہ دل نکلن لگا۔ اوس کڑی دے چہرے تے شہرم ہی
لالی نہیں آگئی۔ تے اوہ بال دل تک کے سیٹی مارن لگا۔ جس دیکھے اوہ اوس نوں بال پڑاؤن لگی، اوس نے اوس دا ہتھ پھریا جو اوس
نے ہولی چہی کھسکا لیا پھیر اوہ اوس دے انگاں دل نکلن لگا۔ اوس دی چھاتی توں شال تھلے کھسکی ہوئی سی۔ اوس نے اوس دل لگہ
نال دیکھیا۔ اوس دے انگاں چوں جوائی پھٹ پھٹ پھنڈی سی۔ کڑی ایہہ تار لگئی اوس نے شال اوسے طراں رہن دتی تے اوہ اوس
دل دیکھدا رہیا۔ پر کڑی جیتا نہ کر سکی کہ اوس دل اکہ بھر کے تکتے۔

گڈی کڑی ہوتی تے اک ٹیشن تے جا کڑی ہوتی۔ اوس لئی اسجے اک گھنٹے دا سفر باقی سی۔ پر اسجے تک جتنی پہل اوس نے
پراہیت کیتی سی، اوس نال اوس نوں تسلی نہیں سی۔ اوہ چا ہوندا سی کہ میں کسے طراں اوس کڑی کول جا بیٹھاں۔ گڈی دے کھڑے ہون
نال اوس نوں موقع مل گیا۔ بال نوں اوس دی ماں کول دے کے اوہ پیڈٹ فارم تے اتر گیا۔

پڑھی مائی جو کجھ شکوواں پڑنیت کر رہی سی، اپنے نال دی نھاں دیکھ کے ملی پے گئی۔ سہوں گڈی تریجی اوہ پھیر اوس
ڈبے وچ آگیا تے اپنی نھاں تے مائی نوں بیٹی ہوتی دیکھ کے اوس کڑی کول جا بیٹھا۔

پہلاں تاں اوہ کڑی کجھ جھکی پھیر اوس نے کوئی پرواہ نہ کیتی۔ اوس ڈبے وچ بہتی پھیڑ نہیں سی تے خاص کر کے اوہناں دے کول
ہود کوئی نہیں سی۔ دوہی اوہ کڑی توں بی بیٹی ہوتی سی۔ اوہ چا ہوندا سی کہ پچھے نوں چک کے کھنڈا وے، پر پچھے نوں نیند آئی ہوتی سی اوس
کڑی نے شال دی بگل ماری تے بال سواون لئی اوس نوں دھن دین لگ پئی۔

مٹنڈے نے حوصلہ کر کے اوہا ہتھ پھریا۔ پہلاں تاں اوہ ڈری، پر اپنی ماں نوں ستیاں دیکھ کے اوس نے اوس مٹنڈے نوں کجھ
نہ کہیا۔ کجھ چر کڑی دا ہتھ اوس دے ہتھ وچ رہیا اتے اوہ اک دوہے دی پیا کجھہ دا آئند لیندے رہے۔ اوہ سندری اوس دیکھے سبھ
کجھ بھل چکی سی۔ جس دیکھے اوس دا بال اوس دی گودی وچ پیا دھن پھنک رہیا سی تے اوس دا پیری اوس دا ہتھ پھری بیٹھا سی۔

اوس فرحون دے اترن دی مٹنڈے نیڑے آ رہی سی پر دوہاں دے مونہوں کوئی گل نہیں سی نکلی۔ اوہ چپ چپ بیٹھے پر جی
بے صبری نال پیار دا آئند مان رہے سن کہ اوڑک اوہناں دے وچھڑن دا سماں نیڑے آگیا۔ گڈی تھوکی دے ٹیشن تے آکھڑی ہوئی
اوہ اپنی نھاں توں اٹھیا۔ پئی نرا سستا تے ترس بھری نظر نال اوس ٹیڈارول دیکھدا ہویا ڈبے توں باہر آگیا۔

اوہ ٹیڈارو اپنے آپ نوں بے آسرا تے لکھی تھی پڑنیت کرن لگی۔ اوہ جو کجھ چہ پہلاں اک طراں نال سہاگ دا آئند محسوس
کر رہی سی تے اپنے آپ نوں مڑو دھوا پڑنیت کرن لگی۔

مکمل

نادر شاہ دی وار

انگے پرچے وچ

پڑھو

کچ دی گڈی

آج پت جھڑی ادا اس تے ٹھنڈی رات اے۔

ٹھنڈی رات تے ہکدے ہنیریاں وچ جگنو چھلاں تے بیٹھے نچے نچے تاریاں وانگ بم بم چمک رہے نیں۔ رات کے بیوہ شے مندر وانگوں کالی تے مہور عاشق دے خیالاں وانگ دیوان لے۔ میں کلا اپنے کمرے وچ منجی تے بیٹھا موم بتی بالی روپا دے ہیکرٹے خط نوں پڑھ رہیاں داں۔ روپا دے ایس خط توں علاوہ میرے سر ہانے جیڑے خط پئے نظر آندے نیں۔ اوہ میرے دوستاں دے خط نہیں۔ اوہ وی روپا دے محبت جبرے خط نہیں۔ جیڑے کوئی کلائیں۔ بیٹوں لکھدی رہی تے اپنا ناں خطاں شے بیٹھاں پھرتی تھی۔ پئی نظر آری اے اوہ وی روپا دی تصویر اے۔ ایس تصویر وچ کئی مہولی تے سومی نظر آری اے۔ سویر دی تریل وچ دھوتا ہویا متہ۔ جھیل ڈل دی لڑاں پتیاں نیلیاں اکھاں۔ اوہا سریر ایسا گولتے سونہاسی جیویں کچ دی گڈی ہوے۔ آج ایس کچ دی گڈی نوں دیکھیاں پورے پنج ورے ہو گئے نیں۔ آج میزوں بہت یاد آ رہی اے۔

بیٹوں اوہ دن وی چیتے آ رہے نیں۔ جدوں میں اپنے کمرے وچ بیٹھا کھانا کھ رہیاں ساں۔ تے اچن چیت پال میرے کمرے وچ آیا۔ اوہ دے نال اس دی کئی جھین روپا سی۔ پال ہونی جیڑی میرے کول منجی تے آ کے بہ گیا۔ تے روپا اک دیوی وانگوں کواڑ نال لگ کے کھڑی رہی

”روپا توں دی ایٹھے آ کے بہ جا۔“ پال نے اپنے کول پئی ہونی گڑھی ول اشارہ کردیاں ہویاں آکھیا۔

اوہ اک ناہنی توں تے ہوئے پتر وانگوں ہون پھیری آ کے بہ گئی۔

پیر پال نے بیٹوں آکھیا: ”مومن! ایہ میری کئی جھین روپا اے۔ بہت ضدی گڑھی اے۔ ایہنوں وی تیرے وانگوں کہانیاں لکھن دا بہت شوق اے۔ پوئیاں لکھناں ہون پاروں ایس دی کوئی کہانی کے پرے وچ نہیں پھیری۔ جدوں کوئی کہانی ایس نوں چھین شے لائق نہیں“ لکھ کے واپس ملدی اے، تے ایہ رونا شروع کردیندی اے۔ پیر دو دن تیک روئی نہیں کھنڈی کل دی جدوں اس نوں کہانی واپس ملی۔ تے ایس نے رونا شروع کردتا۔ تے نہیں ہون تیک روئی کھادی۔ مسلسل ضد کردی اے کہ میریاں کہانیاں کیوں نہیں پھیریاں؟ اس نوں بڑوں دی مدد تھیں کھن دا شوق اے۔ پوڑے وان مومن ایسے پاگل نہ ہو جاوے۔ تہا دی بڑی ہرمانی ہوے گی۔ جے تیں اس نوں اصلاح شے دیا کرو۔

”جی بہت اچھا ہے پر۔۔۔ پال۔۔۔ پتہ نہیں میں ایہ کہنا کہندا کیوں لگ گیاں۔ کہ روپا دے آن دی کیہ نوڑھی

روپا جیڑی کہانی لکھیا کردی ہوتی نیں مینوں دیا کردے۔ میں اس نوں اک نظر دیکھ لیا کردا۔

میرا جواب سن کے روپا نے میری ول مشورہ نکالاں نال وکھیا۔ نال ای اوہ دیاں پتلیاں گھٹاں تے شفق کھڑی۔ اکھاں وچ نور جگن نگ پیا۔ تے پیر اوہ دیاں نظراں زمین ول جھک گئیاں۔ جھٹ کو بہ کے پال تے روپا چلے گئے۔

تے میں سوچنا شروع کردتا۔ کہ روپا تے آپ اک کہانی اے۔۔۔ مکمل کہانی۔۔۔ کہانی کار دی کھٹاں۔ ایڈیٹر وک روپا دیاں کہانیاں کیوں نہیں چھاپدے۔ آخر جیویں روپا سوہنی لے اوہ دیاں کہانیاں وی سوہنیاں تے کوہلا ہون گیاں۔ تیاں دنوں گھروں روپا اک کہانی داسودہ لے کے میرے کول آئی۔ میں اوں ویلے اپنی کہانی داسودہ پڑھن وچ مگن ساں۔

اوہ ہوا دے ہکورے وانگ اندر آ کے میرے سامنے کھو گئی۔

”پر نام سباً خفا وچ اک نمہ کھل گیا۔“

”جی۔۔۔۔۔ جی۔۔۔۔۔ پر نام۔۔۔۔۔“

میں اچانک روپا نوں اپنے کمرے وچ کھوئی دیکھ کے پھلاں تان گھبرا گیا پیر رتا کہ سنبھل کے کرسی نوں اٹھ کھونا، تے پھینتی نال پھیا۔ ”پال وی۔۔۔۔۔ میں کہنا چاہندا ساں کہ روپا تیرے نال پال نہیں آیا؟ توں لگی آئی۔ پر روپا نے میری گل نوں وک دتا۔“

”پال نوں ہی دس کے آئی ساں۔۔۔۔۔ کل میں وک کہانی لکھی سی۔ اس نوں تیں نہ دیکھو۔“

”اچھا میں دیکھتا تھیں بیٹو۔“

اوہ چپ چاپ اپنی نیلی ساڑھی شے پلے نال کھٹا کر کے دوڑی کر گئی تے بہ گئی۔ تے چور نظراں نال میرے کمرے دا جائزہ لین لگ پئی۔ ریک نچ پیراں ہونیاں تے گھٹے نال بھراں ہونیاں کتاباں۔ بے ترتیب تے کھڑے پڑے رسالے۔ کاغذ تے پتے جے گھلان مچ سکے ہوتے پھل۔۔۔۔۔ کہو نال شیکیا ہویا پلانا بانا کھنڈر دا کلنڈر۔۔۔۔۔ ویٹھے وچ کاغذ تے پیراں دی دھجی ہونی چادر دیکھ کے اوہ فوجبانی ہو گئی۔ اوہ دیاں جوانی دی فیندر نال بھریاں ہونیاں اکھاں دی چمک کے خیال شے ہنیرے نال کھو گئی جیویں اوہ سوچیں پے گئی ہووے۔ کہ اپناں سوہنیاں تے اچھی پھر دیاں کہانیاں لکھن ملے کہانی کار دے گھردی ایہ حالت۔۔۔۔۔ کہانیاں دا دھیان۔۔۔۔۔ تے نہ ای گھردی صفائی داسنبھل۔۔۔۔۔ گھلان مچ ہکدے پھلاں شے گیتاں دی نقاشی سکے پھلاں دے نوے سسک رہے نیں۔

میں جیویں روپا شے خیالاں مچ سوئی دی نوک جیہو دتی ہووے۔

”تیں فلٹ بیٹو! میں پھلاں چاہ بنا لیاں۔“

”مومن جی اتھی مہرے لئی تکلیف نہ کرو۔ میں جے چاہ پتہ کے آئی آن“

روپا دی آواز وچ سندھان دیاں گھنٹیاں ورگا سنگیت سمی۔ مینوں اچ جا پیا۔ جیویں کے نے میرے کول مچ تھہ پادنا ہووے۔ روپا شے مومنہ وچن لکھیا ہویا میرا ناں۔۔۔۔۔ میری موم وچ چائیناں راتوں شے جاوے میرے گیتاں دی لپیدا ہو گئی۔ میرے دل

ایسے طراں دن رات سے چھٹے ہوئے نشاں نون جالدا، اگ نہہ وحصار میا۔ ساڈی پریت تبت سے اقرودان
تے باسیاں سے مچ رچ کے چولی ہولی اک نویں پاسے وحصدی ہی۔ روپا دیان زلفاں دیان خوشبو لائے عنابی ہوشاں دیان
سکرا ہٹاں میرے کمرے دی اوس نضا وچ جادو کھلا دیان رہیاں۔

اک دن اچانک پٹوں پتا دی جیسی داتا ملیا۔ میں اپنے گھر داسارا سا ان روپا ہوراں سے گھر چھٹ کے تے پٹ
گھر گیا۔ مینوں امید سی کہ میں پنجاں ستان دناں تیکر مڑاؤں گا۔ پر پتا جی دی بیماری پتا جی نون نال سے کے تھی۔ ماما جی گھر
دیان ذمہ داریاں دا بھار نہیں سی ٹیک سکدی۔ میریاں بھینیاں دے ڈنگ سے اقرودان نون پرتھن والا کوئی نہیں سی۔ مینوں ہر
ویلے ماما جی سے تداں وچ جھکن تے بھینیاں نون دلا سا سے دی خاطر گھر رہتا پے گیا۔ میں سنا۔۔۔ ایس دکھاں جہرے
دربا وچ کلا رہ گیا۔ جہوں کتے روپا دا خوب صورت پہرہ میرے دماغ وچ ابھر دا۔ بھینیاں سے ہنچواں دی چمک ایس جیناں نون نعل
لیندی۔ تے جس ویلے روپا دیان جل تھل اٹھاں دا خیال آجاندا تے ماں دیان ٹنڈیاں آں دا سیلاب سب کچھ روڑھ کے سے
بانڈا۔ ماں دیان امیدان دا دھواں۔ بھینیاں دے ہنچو۔ روپا دی محبت دی آگ۔ میں جیاتی تے کنڈیاں تے گھٹیا تھی۔
میں پتھ جینے روپا نون نعل سکیا۔

ماما جی دی طبیعت بہلاں نون زیادہ خراب ہو گئی۔

اک دن میں ماما جی ٹی ڈاکٹر کوں دوا لین جادو میا ساں تے اچانک راہ وچ مینوں روپا پل گئی۔ میں مشکل نال اسرفوں
پنچان سکیا۔ اوہ دیاں گھماں آتے لالی دے نھاں ہت جھڑ دیاں نشاں دے سا سے من۔ ہوشاں تے مسکرا ہٹ دی نھاں
آں۔ اٹھاں نچ چمک جیوی جسم ہو گئی ہوے۔ کھلے وال تے آریا ہویا چرو۔ اوہ میرے گل گھسے کوئی تے بہت روئی۔
اہر دے اقرود۔ اوہ اپنی محبت نون جھوری۔ میں اپنے حالات نون مجبور ساں۔ اوس نے روزیاں روزیاں دتیا، کہ اوہا ویاہ اک
ایچھے منڈے نال ہو رہیا اسے جہڑا شرابی تے کبابی لے۔ اوس نے ویاہ نون انکار کر دتا اسے۔

میں سوچیں پے گیا کہ جھے تے پئی ماما جی دی اہر اگھدی جیاتی۔ بے آسرا بھینیاں دا مستقبل۔ اوہناں دیاں نشاں
ایہ سارا بھار لے تیک اپنے موڑھیاں تے پیا اسے۔ میں کیوں روپا نال ویاہ کر سکاں؟ دیکھ آکھے گا۔ ماں تے بھینیاں
با سے تیک موت سے ڈوٹھے پانیاں وچ بھجیاں مار رہیاں نیں۔ تے آپ اوہ موحان ماندا پھردا اسے۔ میں اپنے گنبد سے تھوٹال
نچو پرتھو دتے تے آکھیا۔ "روپا! پتا جی دی موت۔ ماما جی دی گھدی لاش۔۔۔ تے بھینیاں دا مستقبل میرے سامنے دیون
کے کھڑے نیں، میرے موڑھیاں تے بہت بھار لے روپا، میں ایس جادو بھیاں دیاں کے رہ گیاں، جے میں تیرے نال ویاہ کر
یا، تاں ایس جادو بھیاں آکے تیریاں نیلیاں اٹھاں دیاں جسم موحا دے گا۔ تیری بھائی دیاں ساریاں شوخیاں پس کے رہ جان گیوں
روپا! میں تیرے نال پیار کیتا اسے۔ پریت لاکے تینوں پوجیاسی۔ مینوں چاہیاسی، کہ تیری ماگت مچ افشاں سے تیک جہوں۔
تیریاں امیدان تے باقی گل بندابت دی شدت نال میرے سبکھ وچ چیس گئی۔

"نئے مہین تیرا مچن۔۔۔۔۔ اوہ روزیاں روزیاں ایشاں کو کہہ سکے۔
پر میں اپنا وچن ناں نبھاسکیا۔ نئے اوہ روزیاں روزیاں چلی گئی۔

ای پتھ سالان گروں مینوں روپا دا خط لیا اسے۔ مینوں اٹھ جا پدا اسے جیوں روپا میرا دل بن کے، حواک ہی
اسے۔ اوہ دیاں جل نعل اٹھاں میرے آسے دوا لے گم رہیاں نیں۔ اوس نے اپنا نوٹو دی بھجیا اسے۔ اوہ دے پچھے لکھیا اسے۔

میرے دیرتا!

سدا سکھی وتو۔

شادی سے گروں میرا جیوں سکھی نہیں سی۔ ایس لئی میں اپنی جیاتی نون محبت دی بھینٹ پر لھا رہی آں۔ خودک
سے پرتو کرن نون نورا گروں میں زہری لوواں گی۔ کیوں جے تہاڈی محبت سے دتے ہوئے دکھاں نون نجات پاساں۔

تہاڈی داس۔۔۔ روپا

ہن میں سوچ رہیاں کہ روپا چیں چیں کچ دی گھدی سی۔ چہڑی اپنی محبت سے دکھاں دا بھار نہیں سہ سکے۔ تے
اپنے آپ نون موت سے پتھر نال مکر کے توڑ لیا۔ ہن ایہہ گھدی کہ سے نہیں چڑھ سکدی۔ کسے ویٹ نہیں میں روپا نال کتنا ظلم کیتا۔
اوس روپا نال جیسے میرے فن مچ روح پائی سی۔ میرے فن نون نکھاریا سی۔ جس نے محبت تہاڑی تے لانا فی جذبہ تہا۔

پراج پت جھڑ دی ٹنڈی تے اوس رات لے۔ ایس اوس رات مچ مینوں روپا بہت یو آہی اسے۔

کاش روپا اچ جیوندی ہونڈی۔ کاش۔۔۔۔۔

ویرائے

(ایک دلکش رومان ناولٹ)

• نئی کہانی • نئے کردار • نیا انداز

مصنف: خلیف چوہدری

قیمت ۲/۱۲ روپے

نسیم پبلیکیشنز انڈین بوکس گیت فلان شہر

”میں... میراں گلا خراب اے... ہمنہ کھد بولی۔“

”نخرے چھڈو جی، ایہہ ناں زنائیاں دی عادت ای اے۔ گاناں اوہو ای گیت جیہڑا...“
”گاتاں ہونا نہیں چھڈکا...“

”اسال کہ پڑا ریکارڈ بھرا اے...“

تے پھر سنگیت سمجھا شروع ہو گئی۔ سداں دس پارا چکھیاں ناں مسنگ پتہ تے آواز دتی ”نیلو ایہدہ کر کے توں سناں اک پھڑی گیت تے نیلو... اوہو سوہنی جیہڑی کڑی، معصوم بھولی، شرمندی، چکچکندی، جھکدی جھکدی پاسے تے بیٹھ گئی، سر جھکا۔ سبھ دیاں اکھاں گڈیاں گیاں اوہدے تے، گیت شروع ہویا۔ سبھ کھپیاں گیاں تے اوہی مست سیرٹی آواز تے جھوم اٹھیاں۔
گیت ختم ہویا، مکرو گونج اٹھیا، واہ واہ تے تالیاں نال۔ تھر تھرا اٹھیا، ٹڈیاں آہاں نال، کاشش! اسی وی ایٹا سوہنا گاسکدیاں۔ ایس نیلوور گیاں خوبصورت ہوندیاں!“

”ایہہ کون اے؟ نیلو ناں تال بڑا ای پیارا اے“

”تے کڑی کھڑی گھٹ پیاری اے“

”پیاری تال ہوروی گے جے سلکی ساڑھی پائی ہووے“

”ہیں پیور جا رہی، دی ساڑھی، لال رنگ دی ستاریاں جڑی تے نال ہریاں پیلا بلاوند...“

”ریلو کیس... ہاں گوریاں گوریاں تے گول گول“

”تے گلا“ وی، ”شیپ دا کھسا، گل وچ کالے تے پیلے موتیاں داہار...“

”کناں وچ لے موتیاں جڑے جھکے جیہڑے بیٹانے“ اور ”گنی“ وچ پائے ہوتے سن...“

”تے مونہہ تے ہلکی نیچرل رنگ دی لپ سٹک، رُوڈر ہلکی جیہڑی تے اکھاں وچ کجھ“

”نہواں تے نیل پاش گلابی رنگ دی...“

”پیراں وچ سینٹل فریج اڈلی دے...“

”ہاں وچ امریکن میڈیگر تے...“

”والاں نوں سیٹ کراوے...“

”دیوڑھا لے تے پھول دی کٹا کے سپر ٹیڈ کراوے...“

”وہل کٹاون دی کیہ لوز اے اینے لے وال طراں طراں دے محمدین سکدے نہیں...“

”پدا ایہہ ہے کون؟“

”پھیر سوہنے سوہنے جوان مٹدے ایہدے تے مرن، ایہدا پانی بھرن...“

”بڑھیاں دی تال جہاں ای مونہہ نوں آجاتے“

”اپنیاں مرداں دا خیال رکھنا“

”ایہہ مسنگ پتہ دی کیہ گدی...“

”وڈے وڈے کلا کار ایہدے تے مرن۔ شاعر ایہنوں دیکھ غزلاں لکھن لئی پھیرنا لین تے مصویر ایہدے نقشیاں نوں آلیکن دی کوشش کر کے ایہدے ول ای دیکھدے رہ جہاں...“

”وڈے وڈے مسنگ ایہدے اگے پچھے پئے پھرن...“

”فلمیں وچ جلی جاوے تال ساریاں نویاں پرانیاں ایکٹرساں نوں مات پاوے...“

”گاندھی تال ہے ای جڑا سوہنا... ذرا ڈانس سکھ لوے۔۔۔ راک این رول دے...“

”بنترا پڑی سوہنی اے سر دی کہ سیرین وغیرہ سبھ نوں مات پاوے“

”بھورے ڈس پھیل دے دولے وچ اکٹھے ہو جہاں کہ لگ جاتے“

”پر مسنگ پتہ ایہہ تہاڈی کیہ گدی اے؟ سچ میری تھان دا لڑکا پڑا وڈا افسراے۔ چوڑی گلوہ۔۔۔ لما سوہنا جہاں اے۔ اوہ ٹھیک رہے گا ایہدے لئی“

”میرا بھرا جیہڑی کڑی ای چا ہوندا اے۔ ایہو جیہڑی تال اوہدی ڈیریم گول اے... جے اوہدے تال...“

”گھڑی نے من من من مست کھڑ کائے۔“

”مسنگ پتہ نے جھک کے بیٹھی نیلو نوں کہیا ”اٹھ نیلو، کرا کرا کر وی وغیرہ سانجھ تے سارا کرہ صاف کر دے... اٹھ وچے“

”تک اوہناں لئی کھانا تیار رہے۔ سمجھی؟“

”ایہہ ہے کون مسنگ پتہ؟“

”ایہہ، ایہہ، ناں میری نوکرانی...“

”نوکرانی؟ اتے سبھ دیاں اکھاں ٹڈیاں گیاں۔ مونہہ کھلے دے کھلے رہ گئے کجھ پھال لئی چامے پاسے چپ پھر گئی۔“

”ساڈی تال مہینے کو تک تبدیل ہو جاتی اے۔ ایہدے رشتہ دار ایٹھے ای نہیں۔ اسی ایہنوں نال نہیں لے جا سکاں گے۔“

”تے جے تہاڈے وچوں کوئی چاہوے تال لکھ لوے“ مسنگ پتہ نے سبھ ول دیکھ کے کہیا

”سبھ چپ کن۔“

”کیوں مسنگ پتہ تہاڈا کیہ خیال اے۔۔۔ کسی تال ایہنوں اپنے بھرا لئی پسند کر رہے ستو...“

”ہی... ہی... میرے کول تال اگے ای دو نوکرانیں“ مسنگ پتہ کو چہینپ گئی۔

”ہمنہ کھنہ تہاڈا لکھ مصویر اے... ایہنوں دیکھ...“

وارڈوں میں غور نال کیا تے اوہ اوتھے مریضوں دی لائن نال لگیا ہویا سی۔ اوہ دے ہتھ وچ دوائی دی بوتل سی۔ میں ایہہ لکارہ دیکھا رہیا۔ پھیر دوائی سے کے اوہ جڑی تیزی نال اک پاسے نکل گیا۔ میں اوہ پچھا کرنا مناسب نہ سمجھیا تے چپ چاپ کالج پرت آبل۔ اگلے دن میں چھپا ہوی گل توں ہسپتال وچ کد کر رہیا سیں؟

”کچھ نہیں اوہ دوائی گھر واسطے چاہیدی سی؟ اوہنے پہلوں وانگوں خالدے ہونے آکھیا پر میںوں اوہدے جواب نال تسلی نہ ہوئی۔ میں رن اوہدے نال ڈھیر کھانا شروع کردتا۔ تے زیادہ تر اوہدے نال ای اکتھا بہندا سی۔

اک دن میں ایک خالی پر پڑ وچ اوہدے نال جا رہیا سی۔ تے راہ وچ اوہنوں اک آدمی پھل کے کھو گیا تے آکھن لگا۔ ”اوہ تے میرے پیسے کدوں ادا کریں؟“ ”کچھ پے پیسے؟“ ”جہڑے اوس دن توں میرے کولوں بوتل وچ اڈھا لے سن؟ ایہہ سن کے اوہ ہتھیں پے گیا تے پھیر چھتی نال اوہنوں ست روپے دے دتے۔ میں ایہہ دیکھ کے بڑا حیران ہویا۔ پر میں گل دی تہہ توں نہ اڑ سکیا۔ میں چھپا۔ ”ایہہ پیسے کول لے سن؟“ ”میںوں توڈی۔“ اوس جواب دتا۔ ”میںوں پکا یقین ہو گیا کہ اوہ جوا کھیڈا سی۔ میںوں جوا ختمہ آیا میں پکا ارادہ کر لیا کہ میں ایہدے گھر جا کے اوہنوں کھیاواں گا تے اوہنوں سدھے راہ تے لے آواں گا۔ پر میںوں نال اوہدے گھر وادی کوئی پتہ نہیں سی۔“

”توں رہنا کتھے ایں؟“ میں چھپا پر اوہنے کوئی جواب نہ دتا۔

”اج کتے پر پڑ خالی میں؟“ اوس میںوں ٹالنا چاہیا پر پہلاں میری گل دا جواب دے۔ ”کچھ پڑی گل داہ اوں چھپیا توں کتھے رہنا ایں تیں اپنا سوال دہرایا۔“

اوہ چپ ہو گیا۔ جواب دے یار میرے آہیں چھرا کھیا۔ بریلیاں میں کتے دی نہیں رہندا۔ میرا کوئی گھر نہیں۔ اوس آکھیا ایہہ ناممکن اے۔ ایہہ جھوٹے اے بلکہ میں ہل اٹھیا۔ اوہ چپ ہو گیا۔ تے پھیر نال نہ بولیا۔ پر جا پڑی کہ اوہ کوئی گل چھپاون دی کوشش کر رہیا اے۔

”میںوں اپنا وقت نہیں ضائع کرنا چاہیدا۔ دوست تینوں زندگی دیاں اوکڑاں نوں مل کرن دی راہ ٹولنی چاہیدی اے۔“ اوہ چپ چاپ سکنا رہیا تے میں اوس ویلے تک نصیحت کدا رہیا۔ جدوں تیکر کہ ایس دکھ نہ ہوگے۔ میں رن کالج وچ دی زیادہ وقت اوہنوں کھانا دینا دیندا۔ تے پھر اک دن اوہ گیا۔ دے گھروں وی میرے نال کلاس وچ بیٹھیا ہویا سی۔ اوس دن میں بہت خوش ساں۔ میراں نصیحتاں وانرا اوہدے اتے ہویا تے اوہ آوارہ توں ایک شریف تے نیک شخص بن گیا۔ جن میرا سر فر نال اچھا ہو گیا۔ چہڑے دوست میرے متعلق ایہہ کہندے رہندے سن۔ بہتی ایہہ دی اوہدے نال ای آوارہ گرد ہو گیا اے۔ اوہناں دی غلط فہمی دور ہو گئی۔ اوہ پارنچ دن سارا وقت کالج وچ گزار کے جاندا۔ میں بہت خوش ساں۔ جبرگے دن ای میری خوشی خاک وچ ل گئی۔ اوہ اچھیر گیا۔ دے توں گروں غائب سی۔ میں بڑا حیران ہویا۔ میںوں بڑا ڈٹ چڑھیا تے اگلے دن میں اوہدے کولوں مڈ پھیر کے لنگھ گیا۔ اوہنے سلام کیتا پر میں جواب نہ دتا۔ دوسرے پیر پڑ گروں اوہ پھیر میرے کول آں کھولتا تے پھیر میںوں اک پاسے لے گیا تے کہن لگا۔ میںوں علم اے توں کیوں ناراہل ایں۔ میں جاندا آں۔ پر دوست میں مجبور آں۔ توں مکر نہ کر۔ میںوں تیریاں گلاں تے نصیحتاں دا ٹھنڈا پورا خیال اے۔ اوہنے جڑی کوشش کیتی پر میںوں یقین نہ آیا۔ میں پھیر کدی اوہنوں کچھ نہ آکھیا۔ پر میںوں وچ ضروری۔ سردیاں دے

دن سن۔ اج میں کئی دنوں بعد کالج آیا ساں۔ اج جی بڑا اکتھا ہویا سی۔ کالج مہلول دکھاتے میں سامنے والی سڑک تے ٹرپیا۔ ڈھیر جھجھکھنوں اوہا خیال آیا تے میں کالج پرتیا۔ پر اوہ میںوں نہ ملیا۔ کیوں جڑ گیارہ بج گئے سن۔ سردی زیادہ ہون پادوں میںوں پاد میں در خیال آیا تے میں اک چنگے ہوٹل وارہ پھڑپھا۔ میں پہلاں کدی وی ایس ہوٹل وچ نہیں آیا ساں۔ میں چپ چاپ گھر والی میز تے بیٹھ گیا تے کتہاں میز تے دکھ دتیاں۔

”پاسے آواں صاحب ہانک جانی پچھانی آواز میرے کتہاں وچ پئی۔ میں سر تٹاں چکھیا تے اوہ آوارہ گرد تے بد نام میرے سامنے کھڑا سی۔ اوہنے بیہوشی دے کپڑے پائے ہونے سن۔ اوہدے اک ہتھ وچ خالی ٹرے تے موڈے تے اک جھاڑن سی۔ توں پھاہ میں حیران ہو کے چھپیا ہاں میں۔ اوہنے جواب دتا۔ میںوں دیکھ کے اوہ حیران ہو گیا تے خالی ٹرے اوہدے ہتھوں ڈگدی ڈگدی پئی تے توہیرے واکم کردا ایں پھاہیں چھپیا ہاں؟ ایہہ کہہ کے اوس نے سر جھٹکا لیا۔ جیویں ہارن ہی ہووے پر میںوں ایہہ کم کرن دی کد لڑا اے۔ توں تے اچھا میر شخص ایں۔ توں تے ساٹھے واسطے بھاری رقم خرچ کر دیندا ایں۔ توں تے آوارہ گرد مشہور ایں۔ ہاں بریلیاں اٹھیک اے۔ پر زندگی نوں حقیقت دے روپ وچ دیکھنا چاہیدا اے۔ دوست صبح انسان اوہ ای اے۔ جہڑا زندگی دیاں نظیال نوں اک پاسے وچ گھول دیوے۔ ایہہ کہہ کے اوہ بس بیٹھ جیویں اوہنوں کوئی ٹکڑہ ہووے۔ جن میرا سر جھٹکھا ہویا سی۔ میںوں معاف کر دے میں چھپیا رہیا۔ میرا پھر اٹا۔ میں آکھیا۔“

فون نمبر ۲۵۳۲۵ پٹی پی عمود

سامان ٹیکسٹائل مشینری

رنگے ٹولرز (RING TRAVELERS)

دی بلیٹ ہر سائز تے

نالے کے ہر قسم ہر سائز تے ہر نمونے دے

مجموعی ٹیکسٹائل اینڈ مشینری سیلانی کمپنی آف انڈیا مارکیٹ ایبٹ آباد لاہور

رات رانی دی گندھ

رات رانی دی گندھ ،
 آہی جاندی اے ، چاہے ہوندے نیں میرے در بند -
 اوہ تڑپدی اے کہ جیون بچ وسایا جائے ،
 اوہ ولکدی اے ، کے گیت بچ گایا جائے
 رات رانی دی گندھ ،
 اوہ تان چاہندی اے امر جین دا ہوسے پر بندھ
 رات رانی دی گندھ ،
 روح تے میری چھایا کرے ،
 پر نہیں مالانوں پسند ،
 رات رانی دی گندھ ،
 کلیاں دے سینے دا آہار ،
 سبز کیاری دا شنگار ،
 جس طراں کوئی مٹیاری -
 چھلکدے جیون دی بہار ،
 س کے آجائے ، کوئی اوس دا کیتا اقرار -
 اس طراں گل ملدی اے ،
 اس طراں گل جاندی اے ،
 آئے گندھک دی جوانی ، جیون پارے نوں پسند -

(۲)

رات رانی دی گندھ ،
 کس طراں ہووے پایند ؟
 آہی جاندی اے چاہے ہوندے نیں میرے در بند -

رات رانی دی گندھ ،
 آپ کہندی اے کہ گودی بچ بھٹاؤ مینوں ،
 آپ کہندی اے کہ سینے بچ مٹاؤ مینوں ،
 اوہ ترسدی اے انگاں بچ پرویا جائے ،
 اوس دا کہنا اے کہ "راتاں نوں نہ رویا جائے"
 اوہ تڑپدی اے کہ جیون بچ سمایا جائے ،
 اوہ ولکدی اے کہ گیت بچ گایا جائے -

اوہ تان چاہندی اے امر جین دا ہوسے پر بندھ -
 آہی جاندی اے چاہے ہوندے نیں میرے در بند
 رات رانی دی گندھ

(نام باغ امرتسر دی اک رات)

پید فضل حسین فضل

غزل

پھیر گئی غیراں دی بد نظری بدیتی بدخواہی
 سجنال نگھ اجیہے دے پرت نہ وٹی واہی
 کدھن مان گناں والے نکال نال لکیراں
 اچھے شملے نبویں کیتے اوہدی کج کلاہی !!
 میں کیوں محل کسے دا دیکھاں کیوں اپنا سر بھنجاں
 نبویں نظر کسے دی دچوں ملی بلسند نگاہی
 غفلت دج حیا تی گذری باغ ارم دیاں خواہاں
 بھوے کھٹے کر دا پھسناں نہ بیجی نہ گاہی
 چن اسمانی سورج کو لوں لبیندا لے نور اداہارا
 سر پیراں تاک نک نور مجتہم میرا دلبر ماہی
 میں کج پہنچاں منزل اتے چاے بلے خالی
 بھگڑا پینڈا اپیریں چھالے چھڈ گئے ہسہری
 کدھرے کسے خواب نہ تلینوں فضل اچھاہت تیری
 شاہاں تے پھرو ہتیاں اک دن چڑھ پینا میں اگر اہی

موہن جیت

روشنی

روشنی کتھے گئی
 جس رچ تیرا عکس ہے
 تیرے دالاں دی مہک
 روشنی یا زندگی کہ بے خودی
 جس رچ دوسا لے لے
 سہے ہوئے۔
 دھڑکدے دودل
 نظر اک رچ اک پل دج
 کیہ پتہ کیہ کر گئے؟
 شاید جو جیون رچ ہنس را اک وار۔
 روشنی ملدی تال ہے
 جس رچ میرا تمہدا سا پر دے
 جس رچ ہے ہنس دا پیرا بر طرف
 جس رچ ملدا ہے جوان نوں پڑھاپا
 جس رچ کدھے دی سچن چھلاں دی تھلاں
 روشنی اکوتاں ہے۔
 پھر جو ملدی نہیں
 پھر دی جو ملدی تال ہے

کیڈن محمد رمضان ملتیم

غزل

جہناں عشق پیارے پیتے شاہ زوراں، کم زوراں
 موت اوہناں دے نال نہیں کنہدی مانگدی دج گوراں
 دل دی منزل دور درازی، تھلاں تھلاں آؤد کھوٹے
 راہ کھیرا دیسے سالک بھل جانے ٹوراں
 پھیٹی عشق دی ڈاہی لگی، آج آج پیڑ جگائی
 کاٹ نہ کئے کر کر تھکے لکھاں سیک کھوراں
 پاک راک تار و پھونے والی سولاں، بن بن ستے
 مچن کیہ ملنے کالیاں راناں کشیاں کوں چکوراں
 عھلاں فسکاں چن چن پتھر مارے عاشق تانیں
 جیونگر جھسل دلا پڑھدا اگے پنڈ دیاں چھوراں
 کدھرے مارے دھاڑے نہیں سن شاہہ سید زوری
 دن دہاڑے اتھی پائی آج کل دل دیاں چھوراں
 گڑھی چڑھی محبت والی دنگاں پیچھے پانے
 کدی دھالے کدی گھٹائے جن دے ہنڈہ ڈوراں
 ٹھنڈی دا دے جھولے جھٹے پھل کھڑائی جانے
 منڈھہ قدریوں نال تہسم رکھدے نے ایہہ کھوراں

اختر احسن

چٹا کولا
دعمل

پچھلے جنم دے چٹے عملاں کال سیباہی پیتی
 ایس جنم دج اگے آئی پچھلے جنم دی کیتی
 ہتھیں رکھ رکھ دسے جوتے ہتھیں پختی پیتی
 سطران اندر غسل ملائے کالی چٹی فیتی،
 دم دم دے جنم دی تھلاں کھڑے راہ زخمیری
 جو تقدیر دے اندر دے ادب و دج تہ پیری
 ہڈے اندر بالک لہجے بالک دے دج پیری
 ہر تصویر دے اندر حرکت ہر حرکت تصویر

غزل

انور شاہ سیب

بدلاں اوہلے چن پیا چمکے پانی وچ پرچھاٹواں
 چن دی صورت دیکھن اکثر دل دریا دل جاواں
 رستے تے دو ملے مسافر ساتھ نہ نہیں رہنا
 دکھری دکھری منزل مسب دی جدیاں جدیاں لہوں
 جدوی تیری یاد تارے لکھ لکھ چٹھیاں پاڑاں
 وچھڑ گئے تے چیتا آیا پچھیا نہ سرنانواں
 اک اک کر کے آساں دے سب پنھی اڈ دے جاواں
 بیون دار کھڑنڈ منڈ ہو یا گیاں ٹھنڈیاں پھاواں
 درد وند اون آئے اتوں سجن یار بھتیس کر
 تیرے نالوں کیہڑا دردی کس نوں حال سنداواں

جوہر جالتندی

غزل

دل دا شوق دے داویری دل دا درد گواوے نہ
 پریم پیالا دکھ دکھ جاوے پریم دی جوت جگاوے نہ
 پریم نگر دی رام کہانی اچھے ڈھیر کت باں دے
 لکھ لکھ سوچ وپار وچاراں سلجھن دا دل آوے نہ
 سینے دے بیج برہادی اک اک اچھی ایہہ دھوڑی رہی
 جل جل جان اد شوق نمانے دھڑکن جیہی اک جاوے نہ
 نظر نظر دیاں نکھیاں نوکاں اٹھی ہوک کلجے دی
 حسن عشق دیاں گھٹیاں پیاں کھولن دا دل آوے نہ
 بحر عشق دا ٹھاٹھاں ماسے ڈاہڑا شور طوفاناں دا
 بہیڑی ونج مہانے ہاے پار دا کنتھا آوے نہ
 تاریاں دے پرچھا دیاں میٹھاں ڈوٹنگے چھتیر بنجواں دے
 ڈھکیاں بہن اوکا لیاں راتاں دلبر دیپ جلاوے نہ
 جوہر بالم کدی نہ آیا برہادی اک ٹوہندی رہی
 آکے پچھتے حال نہ دلدا جھانبل جیہا بھگائے نہ

سندھیں سنگھ چند

لکھن مدھی

روز ایویں ہی —
 نظراں دے اس پورلے توں
 چوہ پیتا سنگھ جاناں ہاں
 سنبھال درتے نکھنے دیہڑے
 دچوں جیکر پون دا بلا
 تیرے سر شرماں دا پلا
 میرے سر فرضاں دی گھٹھڑی
 کول کھسو تے ہویاں دی
 سنے کوہ دی دوری
 توں نہ نشدی توں نہ پھدی
 میں نہ پھڑا میں نہ چھو پندا
 کھیڑے ہاں لکھن مدھی
 روز ایویں ہی —

غزلے

★

توں دی اڑیے کشت سہاے میں دی اڑیے ظلم ہے
 رسیکیاں دی چین چین دے اندر تیری میری کون سنے
 ریجھاں والے سدھراں والے کلیاں کھڑیاں پھل کھڑے
 باغاں دے رکھوالے بن کے مہیہ درداں نے توڑے
 سانوں تے اس جیون اندر ہتھ پساں وک رہیں
 قبراں درگی ڈراؤنی ایہنوں کون سویر کہے
 اجے نہ مکے موت نکالے، اند کپڑے نہ سیر شہیر
 اجے نہ مین رانجھے مرزے دکھیا مست رڑی ڈل ہے

غزلے

اکھال دینج تصویر تیسرا نورای نور دولے

چاننیاں راتاں دیرج ماہی دل نوں کون سنجالے
 تابش من تیرے دوج تنجی سرد ہری بوجھاں
 جیٹھ ہاڑ دیاں دھپیاں اندر پوہ ماگھ دے پلے
 میں طالب مطلوب توں میرا، توں منزل میں رہی
 تیرے ہتھیں جام انگوری، میرے پیر میں چالے
 آس پٹی جس رات سہمی دی او سے راتیں لٹی
 لیکھاں میکھاں کپڑا مارے، کپڑا لکھیاں ٹالے
 آسے آسے باغ جہاں دوج قاتی عمر گذاری
 رت بہا رقیب کرے رب ایسے نواں دے چالے

حکیم تائب رضوی

گیت

لے چل اپنے نال

وے مینوں لے چل اپنے نال
 جندڑی بھائی کل مگلی رو رو ہوتی بے حال
 وے مینوں لے چل اپنے نال
 وے میں تیتھوں کچھ نہ منگدی۔ لوڑ چناں مینوں تیرے سنگ دی
 پیٹریاں خواہاں سون نہ دیوں۔ یاد دی ناگن نت پیہی ڈنگدی
 ریٹو مٹی ہو گئے میرے ریشم درگے وال۔ وے مینوں
 ترے پاواں تے ہتھ جوڑاں، تیرا پتہ مول نہ چھوڑاں
 چناں دیر یا تیرے پچھے۔ کد تک وانگ پکوراں دوڑاں
 مہن تے تھیل بھلا گئی مینوں موراں درگی چال۔ وے مینوں
 پہلوں مے کے پرچہ پلائے۔ آپے ڈھاہ گیوں محل چہارے
 کتھے تیراں جھوٹیاں کھال۔ کتھے قول تہاں اشارے
 گزے ویسے، انگھیاں رتاں دا کچھ کریں خیال۔ وے مینوں
 ہن ادھ کھاون آوندیاں گلہاں۔ جتھے کھڑیاں دلہیاں گلہاں
 دوج و چھوڑے کھڑی جاواں، جویں ڈھانڈی دیوچ چھلیاں
 مٹھیاں مٹھیاں لکھ لکھ چھیاں سبھاں ویکھ نہ ٹال وے
 مینوں لے چل اپنے نال وے

دونگھیاں ر مزاں

رُنج تال سجہ رُتال لہی ویر کسا دن ایٹھے ،
پر بہاں دی ایہہ رُت ، سبجتال توں ودھ ویری اے ،
پھیر پھگن دی ایہہ رُت قہر و دھواؤندی آئی ،
ایس دھرتی دیاں بے جان ڈوگھاناں وچوں ،
کسمساؤندے ہونے پھر سجرے ٹنگھے پھٹے ،
چرتوں اُنگھلا رہے دن ترن جیویں پھر جاگ پیتے ۔
آئی پھر چھلاں دی رُت ، نگھے جیہے دن آئے ۔
کہہرے اُگڑائی لئی سُنیاں جڑاں نے مڑکے ،
سُنکیاں تانمناں بچ کچھ کرو مہلاں پھیر رُتک پیتاں ۔

سہ دہاں درج تال کچھ نگھے جیہے گلدے ساں ،
بروت دی موٹی جیہی تہہ بچھی سی یاداں تے ،
ڈو نگھیاں جھلاں دی سُنکین دی مٹی بیٹھاں ،
ساڈیاں پیڑاں تے چھیاں جیویں ستوں گیاں سن ۔
ہن اچانک ایہہ بہار آئی ، ایہہ سجہ کیہ ہویا ،
اسی جبران ہاں ، ایہہ زندگی کھنڈوں آئی ۔

کہہڑیاں عجب جڑاں نہیں ، جو جگھاں تک ایسراں ،

مرکے وی اپنی دھرتی دی پکڑ نہ چھٹن ،
کہہڑیاں کلیاں نہیں جو ایس طراں مر مر کے وی ،
پتھر نال بھری دھرتی چوں پھر جاگ پون ۔

پت آدم دے ، توں کچھ آپ نہیں کہہ سکدا ،
رہز ڈو نگھی ہے ، توں انومان نہیں لاسکدا ،
توں تال بس جانیں کہ کچھ نقش بنے تے مٹ گئے ،
توں تال بس جانیں کہ دھپ کتے ہے ، نگھ کتے ہے ۔
تے جو مردہ ہے رکھش ، چھاں اوہ نہیں دے سکدا ،
کوک کوک دی کوئی نگھ نہیں دے سکدا ،
خشک پتھراں چوں کدے پانی دی سُر نہیں سندی ۔

سرخ چٹان ہے بے جان کھلوتی ایٹھے ،
ایہہ تال بس اک تیرا پرچھاواں ہی پاسکدی ہے ،
پاں ، جے مٹتے ، تال توں وی ڈرا پل بھر آکے ،
ایس چٹان دی چھاں پیٹھ کھلو سکدا ہیں ،
ایٹھے جے آئیں تان میں تینوں دکھا سکدا ہاں ،
اک نویں ہینر جو سب چیزاں توں کچھ دکھری ہے ۔
تیرا پرچھاواں تیرے پچھے سویرے چلدا اے ،
تیرا پرچھاواں تیرے اگے تر کالیں چلدا اے ،
میں دکھاواں گا ایہناں دو ہاں توں اک دکھری شے ،
کوئی اک ذتے بچ برہنڈ کئی وسدے نیں ،
کوئی اک قطرے بچ بھنڈا سمندر دتے ،

ادبی سرگرمیاں

(پاکستان کے دل)

پنجابی ادبی اکادمی دی نیہہ ایہدے ٹڈے ممبراں نے ۱۹۵۵ء وچ رکھی سی۔ اوہناں دے اغراض و مقاصد ایہہ کن :-

- (۱) عربی، فارسی، اردو تے پنجابی دیاں ان پھسیاں کتاباں نوں چھاپنا
- (۲) تاریخی مقامات، شخصیتاں تے مزاراں اتے کتاباں جیہا پنا۔
- (۳) پرکھ پڑچول لھی کتاباں تے مسودے اکٹھے کرنا۔
- (۴) لائبریری تے عجائب گھر قائم کرنا۔
- (۵) پنجابی کلاسیکی کتاباں نوں نویں سے نوں چھاپنا

چھپیاں کتاباں

ہن تاہیں فطے دنیاں ہخیاں کتاباں اکادمی وول چھاپیاں گیاں نیں۔

- (۱) پنجابی قسے فارسی زبان میں جلد پہلی ایہدے قسے ڈاکٹر محمد شفیع، قاضی فضل حق مرحوم، ڈاکٹر مہین سنگھ دیوانہ، ڈاکٹر محمد باقر تھہریاں نے اکٹھے کیتے سن تے ایہناں ہاسے جو کجھ لوڑیداں سی اوہناں کھیا
- (۲) تاریخ کوہ نور۔ (فارسی) ایہدے کتاب بہادر رنجیت سنگھ دے وزیر سید نور الدین ہوداں لکھی سی تے ڈاکٹر محمد باقر ہوداں ایڈٹ کیتی اے۔ ایہدے وچ کوہ نور ہیروے دی تاریخ بیان کیتی گئی اے
- (۳) دیوان غنیمت۔ (فارسی) ایہدے وچ غنیمت کجاہی داسا کلام اکٹھا کر دیا گیا اے جیہڑا ایہدے دوسرے کھل پیکریا پیرا سی۔ ایس کتاب نوں پرنسپل غلام رسول عزیز ہوداں ایڈٹ کیتا اے
- (۴) نامہ عشق رسمی بنوں دی شتوی فارسی ایہدے کتاب اندر غنیمت۔ غمنشی ہوداں لکھی ہوئی اے تے ڈاکٹر وجیر تھوڑی ہوداں پنجابی مسودیاں نوں سامنے رکھ کے ایڈٹ کیتی اے
- (۵) پنجابی قسے فارسی زبان میں (جلد دوویں) ایہدے ڈاکٹر محمد باقر ہوداں ایڈٹ کیتی اے۔
- (۶) نیرنگ زمانہ (فارسی وچ) ایہدے کتاب عبدالرسول نے لکھی سی۔ ایہدے وچ شاہنشاہ محمد معظم بہادر شاہ دے لاہور نوں جو پور دے اخیر لے سفر نوں بیان کیتا گیا اے

(۷) ہیر وارث شاہ (پنجابی) ایہدے کتاب شیخ عبدالعزیز بیہڑ ہوداں ۲۱ نسخے ویکھ کے ایڈٹ کیتی اے۔ ایہدے وچ جیہا کوئی شعر نہیں جیہڑا وارث شاہ دا اپنا نہ ہووے۔ رے وے سبھو شعر کٹھ دتے گئے نیں

(۸) کلیات مجلے شاہ (پنجابی) ایہدے ڈاکٹر فقیر محمد فقیر ہوداں ایڈٹ کیتا اے

(۹) پنجابی ادب تے سالک (پنجابی) ایہدے وچ عبدالحمید سالک مرحوم دے مضمون دتے گئے نیں جیہڑے اوہناں ویلے کولے پنجابی وچ لکھے

چھپ رہیاں کتاباں

- (۱) عبرت نامہ از غنشی علی الدین (فارسی) ایہدے کتاب دی فوٹو ٹیٹ نقل ایڈریٹس لائبریری لندن نوں لئی گئی اے تے ایڈٹ کر کے چھاپی جا رہی اے۔ ایہدے کتاب مسلمانانہ نظرسامنے لکھ دیاں اشاریاں صدی وچ لکھی گئی سی
- (۲) پوختہ ہاری گیت (پروفیسر کرم جیدری ہوری ایڈٹ کر رہے نیں)
- (۳) موم دیدہ از حکیم لاہوری (فارسی) ایہدے ڈاکٹر سید محمد عبداللہ ایڈٹ کر رہے نیں
- (۴) آسن اقص (بوست زلیخا۔ پنجابی) ایہدے مولوی غلام رسول دے اپنے ہمتہ دے لکھے ہوئے نسخے نوں چھاپی جا رہی اے

چھپن لئی تیار کتاباں

- (۱) مجلے شاہ دا ترجمہ از ایم امام خاں۔
 - (۲) شتوی غنیمت از پرنسپل غلام رسول عزیز (فارسی)
 - (۳) فارسی نامہ از خلدی (فارسی) ڈاکٹر محمد باقر ایڈٹ کر رہے نیں
 - (۴) ہیر رنجے دا قصہ از مسعود (انگریزی) ممتاز سن ایڈٹ کر رہے نیں
- کتاباں۔ (جیہناں نوں ایڈٹ کیتا جا رہیا اے)

- (۱) دیوان واقف (فارسی) لاہور دے اک مشہور شاعر دا کلام ایڈیٹر غلام رسول عزیز
- (۲) تحقیقات تہذیبی از نور احمد شتی (ایڈیٹر ایس ایم اختر)
- (۳) قصہ عارفین (ایڈیٹر ڈاکٹر محمد باقر۔ پیراں فقیراں دیاں ٹیٹیاں)
- (۴) مرزا صاحبان از حافظ برخوردار (ایڈیٹر ڈاکٹر فقیر محمد فقیر)

لوک گیت نمبر وچ "نادر شاہ دی وار" وی ہووے گی

لائبریری تے عمارت

اکاڈمی نے اپنی ٹی جی ایچ اک لائبریری وی بنا لئی اے۔ ایہدے نال نال اکاڈمی دے صدر پروفیسر ڈاکٹر محمد باقر ہورداں پتیاں ذاتی ۶۰۰۰ کتاباں چھہتاں واصل ۸۰۰۰۰ روپیہ بندہ اے لائبریری نوں دے دتیاں تیں۔
 دس ویلے لائبریری کی کتاباں رکھن لئی تھاں کوئی نہیں ایس پالوں جس ویلے وی ہو سکیا زمین لے لئی جاوے گی نال جے ایہدے نوڈیڈی عمارت اُسامری جاسکے۔ ایسے عمارت وچ لائبریری توں وکھ اکاڈمی دا دفتر وی کھو دیا جاوے گا۔ ایس ویلے اکاڈمی دے دفتر دے کجھ حصے نوں عجائب گھر لاہور وچ تھاں ملیا جو اے۔

آدنی تے خرچ

تین تائیں سوہائی تے مرکزی حکومت وٹوں اکاڈمی نوں ۶۰۰۰۰ روپیہ مل چکیا اے ایہدے توں وکھ ایہتاں سالاں وچ ۹۰۰ روپیہ کتاباں بیچ کے کمایا اے۔
 سبج توں دودھ خرچ یعنی ۱۵-۹ روپے لائبریری کتاباں دے تے فخر خریدن تے کم آیا اے پھیر کھاریاں۔ ایڈیٹراں تے انجمن واریاں نوں ۳۵۶۵ روپے کتاباں چھہکن تے ۲۸۱۶۵ روپے تے کم کاج کرن واسے بندے رکھن تے ۷۰ روپے خرچ ہوئے تیں۔
 پنجابی ادبی اکاڈمی نے ان تائیں جو کم کیتا اے اوہنوں پاکستان دے صدر ہورداں نوں لے کے ملکی تے تیر ملکی عالماں نے سلاہیا اے۔

سامان بجلی

ہر قسم وی فٹنگ لئی

آزاد الیکٹریک سٹورز

امین مارکیٹ - دبرائنڈر تھروٹ لاہور

ماہیا

ستمبر ۱۹۶۰ء دے پنجابی ادب وچ تسی "ماہیا" اتے محمد شریف ہورداں دا "تحقیقی مضمون پڑھیا سی ایس وار اسی محمد آصف خاں ہورداں دے اکٹھے کیتے ہوئے ہایتے دے بول دے رہے آں۔ اوہناں دیا لے پئی ایہہ اوہناں پیر و وال دنا نوال ملتان دے جنگلات وچ رہندے ہویاں یار محمد، شیر شاہ محافظ جنگل صادق خاں، نواز ترک، غلام رسول ناکی نے منظور مچن دے مونیوں سن کے نقل کیتے سن۔
 (ادارہ)

دو پنر پچھے ہلدے تیں	پتھل دے گل ماہیا
باچھ تھیں توں، روپیاں یار نہ ملدے تیں	لوکاں دیاں رون اکھیاں ساڈا روندا اے ول ماہیا
پلیہ دے رنگ کیتا	
مرن گواندھی جنہاں بولن بست کیتا	ٹوٹا دے لانی دا
ہر گل مچھ ماہیا	ڈیگر ویلا اے سٹھا بول بلائی دا
آیاں دیاں سے خوشیاں، ترن دا حال نہ پچھ ماہیا	بنوار ڈرھ کھلی چندی آں
پلیہ وی چاہ لیتی	گئے ہوئے سچاں دے پچی گلے بس سندی آں
کھساں جیہی جنڈری دے تیرے مگرے تباہ کیتی	صافا دے رنگ کیتا
منجیاں دیاں گریاں تیں	پھیرکاں نہ سہاراں مسافر رب کیتا
وطن تھادے نوں اکھیں روندیاں گریاں تیں	ماہیا تھل والا
سونے دی پیک ماہیا	دے گیا منڈی اے پولا نے گیل والا
عشق بیماریاں لوکاں، بنا لئی وق ماہیا	سپ لتقا اڈانے توں
	عشق بیماریاں تی نہ سہارا سیا نیاں توں

چلنے والے بھابھ والا
 میں تال ساری تیری آں۔ اوہلا دعویٰ نکاح والا
 چادر واکر ماہیا
 میں تال ساری تیری آں۔ محمد اسامہ نہ بھربیا
 سونے دی گادھی آ
 سمجھ نہاناں دے، تینگہ کہیہ دیندی آہندی آ
 تارا دے گول ہوسے
 اللہ دیاں اللہ جانے کیہڑے رنگاں مچ دھول ہویا
 تاراں دے ہلیاں نی
 ریزی پانی اللہ دے سی کیوں نہراں چا عیاں نی
 اگ لاواں میں تیلی نول
 ریزی پانی اللہ دے سی۔ کھلے ماراں میں تیلی نول
 منجی چھک لے پڑا نے تے
 اسان دھیں وگ و بختا شرح رکھ لے ٹھکانے تے
 سونے دا رکھ ماہیا
 ذات نہ نہ کہی لے دل ویندے نہیں دل ملہیا
 مجھ کلاہے پتا گئی آ
 اوہ دن کیہڑی لے جیڑی شتے نول جگا گئی آ
 منجی دی دون ہوسے
 سارا جگٹھو نہ رہی آں، ہیرے ہیرے جہا کون ہویا
 سوئی دی سٹھ ماہیا
 توں بن دیو اچھیں تال دیوے دی وٹ ماہیا
 ہتیاں دے کھنڈ دیٹی
 اک تال غریبی آ، دوسے سبھاں نے کھنڈ کیتی
 اٹھ پے ٹھکانے آ

تیلی ہار

رودنہ آکھی جھیریاں، روتے یار نہ ملدے آ
 کالے دے کان ماہیا
 مار کے توں سٹی دھیدے، کہندے بن ہی دیکھاں پیا
 سا دے دے جڑکھ ماہیا
 غماں دیاں چنگیاں ساں، چھوٹے دیندیں دکھ ماہیا

اگلا شمارہ
لوک گیت نمبر
 ۱

کوٹھے نول راہ کوئی نہیں
 مسئلہ میں چھچھ آئی آں یاری لاونا گناہ کوئی نہیں
 اسان تے تارے نہیں
 جنیہاں نال آساں لاٹیاں اوہ تنگ و بختا نہیں
 راکھی جھ پھولیاں دی
 گھبرو توں بہوں سوچنا میں دی گھوٹی پھولیاں دی
 مندری چاندی دی
 کچھ تصویر لواں پانی بھرنے نول چاندی دی
 اگ رکھی ہونیڑے تے
 ماہی پیا گلاں کرے میں لکھاں کلجے تے
 مڑکاں تے رٹھ وٹیا
 جنیہاں یاری نہیں لائی اونہاں دنیا توں کیہ کھٹیا
 کنکاں نیر گسٹیاں
 ایس لگے عشق وچ تے نمازاں دی دسر گیاں
 ٹیشن چک لار

آج مینوں یار ملیا مستانی اکھ والا
 پیرے دے پاجتیاں
 خواب وچ لے گل بلہیے نول لاستی آں
 کنکاں دا تیلاناں
 ٹٹی ہوئی یاری دا رنگ ساواتے پیلاناں
 ماس پنڈورٹی دا
 دھپاں تے نہ رل ماہیا ساڈا پھل کستوری دا
 جوڑاں دانداں دا
 ڈھولے میکوں ایوں مٹیا جیویں بھوگ کما داں دا
 جوڑا بھکیاں دا
 بک ساڈا ماہی لگناں دو جا چانن اکھیاں دا
 داندے دی گادھی آ
 تے کالا شاہ جولا پچھے لال پھاندی آ
 بلے وچ پھل توری
 آپ نہ دیویں چنناں اکوئی گھندا نہیں دل نہوری
 حقتے کوں لا سٹھا
 بکے رہتا یار ملا، بکے عشقے دا پیٹ بٹھا
 گھرے گھر و بچیاں تے
 مڑ گیا ماہیا نی، ہتھ ماراں منجیاں تے
 سوئی دے بند سولاں
 ہوداں میں بلبل، اوہ پیرے بار دے و بختا بولاں
 کوٹھے نول موری آ
 بگڑو پن پڑھی ہتھ پھڑی چھ کورٹی آ
 کوٹھے چوندے نہیں
 جنیہاں دے یار گے، اوہے بند کر وندے نہیں

پتلا

مشفق

پانی میں سمندر دا
 ٹٹ گئی یاری چنناں، مہناں ساریاں عماراں دا
 کوٹھے نول اڈکاواں
 سوہنے یار دی خیرنا تیرے موہنہ شرح کھنڈ پاپاں
 پھلی پھلا ہی ہوسے
 کورا گھڑا کیوں چوندرا کسے ٹھوکر لائی ہوسے
 لگڑ دی بھسا جی آ
 لوکاں دیاں دو دوشے سانوں اک دی جھما جی آ
 طاق دلا چھوڑو
 تن دیاں ہڈیاں دتے ماہیے دے لاجھوڑو
 بنیاں نول ریچ ہوسے
 دکھی دم نہیں سوندا بھادیں پھلاں دی سیج ہوسے
 حقتے دی گھت داری
 مڑ مڑ تگدے او دل ہے تال لا یاری
 باخاں وچ سچھوڑی
 اللہ نول میں کہہ دیاں جنڈا پھیرے نول دے چھوڑی

اگلا شمارہ
لوک گیت نمبر
 ۱
 اڈیک رکھو

"پنجابی ادب" دی دکھ چھیب، چھپائی تے میٹر (سواد) دی ٹکڑا دیکھے
 کیسے گھگھ عاجز کھڑ کپور (نیکل) رُوح نچ اٹھی لے۔ بہت ای خوشی دی نکل لے۔ کہ پاکستان وچ میرے
 پنجابی بھراواں تے پنجابی پیراں دی اتھاہ بہت تے اٹھ کوشش نال پنجابی دارک اُچ پدھردا ماہلہ ادلی
 رسالہ بڑی آن مشاغل کل رہیا اے۔۔۔۔۔

کچھ ساڈا وی خیال اے یاں اپنے اسی ادلی روتے روندے رہوگے۔ اگے دی تہاں
 بلقیس خانم۔ گلبرگ لاہور اک دو گڑیاں مکھ چکیاں نہیں پئی لوک گیت (گڑیاں لئی) چھاپو۔ پرتسی اک واری
 گدھا چھاپیا اے تے اپنی وٹوں بڑا تیرا ریا اے۔۔۔۔۔ پیر مرد آہندے میں و جی اجکل دیاں گڑیاں نوں سوائے نئی
 مے ہور کچھ نہیں آؤندا۔ اوہ آدے کتھوں جد چنگے بھلے پرپے تان ساڈے مطلب دیاں چیزاں چھاپدے نہیں۔۔۔۔۔ امرتا پریتم
 دیاں چیزاں ہر پرپے وچ دیا کرو۔ دکھ اک تان تہاڈے کول تینوں مکھن والی لے۔ ہاں سچ رشیدہ سلیم عین ام لے بی ٹی
 دی اے پداہناں دی کوئی چیز اجکل نظر نہیں آئی۔۔۔۔۔

جس ویلے تہاڈے پرپے دی لوک تعریف کر کے گھدے میں بڑے خوش ہوندے ہوڈگے۔
 رشید شیخ۔ ملتان "ڈاک" دے کیوں ایویں دو صفے خراب کردے او۔ ایہناں نوں کسے چنگے کم وچ لیاؤ۔
 یاں کم از کم تعریفی خطہ چھاپا کرو۔ ساڈوں پتہ اے تھی کتے گڑیاں وچ او۔۔۔۔۔ تاز ہوری اجکل کتھے ہوندے
 نہیں۔ پنجابی ادب وچ ادہناں دی کوئی چیز ای نظر نہیں آئی۔۔۔۔۔ سوئی بتم بڑے کم شے ہوندے میں، ایہناں توں نظاں غزلاں
 لیا کرو۔ "یا دہل تے فریادوں" وگگی چیز دی اچ تائیں اڈیک لے۔۔۔۔۔ میں سنیانسی وارث اکاڈمی بنا رہے او۔
 چپ پچیتے کوئی کم نہ کرنا۔ ساڈی دی صلاح لے لینا۔

کہانی نمبر
 چروکنا مک چکا اے ،
 ہُن
 لوک گیت نمبر تے سالانہ نمبر دی اڈیک رکھو

• غرناطہ دیاں گلیاں وچ دکھ دکھ بھگڑ بھگڑ
 ایس بھگڑ دیاں پنجیاں سن کے
 پین و دردی شاعر تے ڈرامہ نگار

گار شیا لور کا

نے ہنجال بھرے ناطک لکھے
 • ایس ایہہ ناطک پنجابی دیاں دروندگون
 والیاں نوں پنجابی وچ پیش کرے آل

اکلا شمسارہ

لوک گیت نمبر تے

اڈیک رکھو
 نمبر ۱۲ آہندے

- اوہنے مجاز بارے لخصیاسی کہ اوہ دھرتی دا
 لٹرا اے
- لوکی اوہدے باسے آندے نے جے اوہ
 دھرتی دا وراگی اے
- اہدے یار آخدے نے اوہ کج وی نہیں
 صدیاں توں سستی ہوئی اک وچ ا
- ایس روح داناں منو بھائی لے۔ جیہڑا
 عمراں توں

جاگدے سفن

منو بھائی دیاں نظماں
 ویکھ رہا لے
 دکتا۔ چھپ ہی لے

فوج دے سابق لازماں د حقوق

کلم کا از حیران

غازی گجرات

ہفت روزہ
 ایڈیٹر کیپٹن م۔ ر۔ تبسم قریشی

○
اپنی پدھروا

ماہنامہ

چیتنا دلی

چیف ایڈیٹر

راجندر سنگھ بیدی

ایڈیٹر

ایس سورن

●
سالانہ چندہ - - ۶/- روپے

اک - پرچہ - ۱/-

○
پنجاب پائیاں دی مٹھی زبان وچ

نظمیں تے غزلاں

دا مجموعہ

سجی سوریج

مک - ۵/- روپے

مینجر ہائٹا "پنجابی ادب" (پوسٹ بک ۲۳۳) لاہور

فلورل مشینری

ٹیکسٹائل ملز و اسامان
تے

ساریاں مشیناں کے پرنے

ہو

پٹے • وی بیلٹ • پائپ
و دھیا تے کتے

صرف سادے کو لوہے میلہ سکدے نیر

اے رحمان اینڈ کمپنی مشینری والے

۴۲ - برانڈر تھ روڈ - لاہور
تارکاپتہ مشینری

فون نمبر
۴۵۲۹۱
۴۴۲۵۰

